

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра модерної історії України та зарубіжних країн

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету історії та
міжнародних відносин

Віталій АНДРЕЙКО

» 06 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА КРАЇН АЗІЇ ТА АФРИКИ НОВІТНЬОГО
ЧАСУ

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Галузь знань: А Освіта
Спеціальність: А4 Середня освіта
Предметна спеціальність: А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Освітня програма: Історія
Статус дисципліни: обов'язкова
Мова навчання: українська

Ужгород – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія та культура країн Азії та Африки новітнього часу» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань А Освіта спеціальності А4 Середня освіта предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), освітньої програми Історія.

Розробник: Ісак Ю.І. – ст.викладач кафедри модерної історії України та зарубіжних країн, факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри модерної історії України та зарубіжних країн

протокол № 14 від «26» червня 2025 року

Завідувач кафедри доц. Ігор Шніцер

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин

протокол № 7 від «27» червня 2025 року

Голова науково-методичної комісії доц. Світлана МИШКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС: 3	Рік підготовки:	Рік підготовки:
Загальна кількість годин: 90 з них аудиторних - 44	IV-й курс	IV-й курс
Кількість модулів: 1	Семестр:	Семестр:
Тижневих годин для денної форми навчання: 2,9	7-й	7-й
	Лекції:	
	20	6
	Практичні (семінарські):	
	24	6
Вид підсумкового контролю: семестровий	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усний екзамен	Самостійна робота:	
	46	78

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Історія та культура країн Азії та Африки новітнього часу» є з'ясування провідних тенденцій та перебігу соціально-економічного, культурного і політичного розвитку народів країн Азії і Африки новітнього часу (від закінчення Першої світової війни до наших днів), з урахуванням критичного переосмислення низки методологічних підходів сформуванню у здобувачів вищої освіти глибокі, науково обґрунтовані й різнобічні уявлення і знання з курсу; навчитися застосовувати отримані знання в процесі теоретичної і практичної діяльності після закінчення навчального закладу, в дослідницькій і аналітичній роботі та у викладанні історії.

Завдання навчальної дисципліни – розкрити основні магістральні шляхи, по яких здійснювалися процеси впливу західних і східних релігійних, політичних, соціально-економічних інститутів на життя народів країн Азії і Африки новітнього часу. Пропонований курс посідає важливе місце в системі підготовки фахівців-істориків.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Історія», вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура країн Азії та Африки новітнього часу» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальні компетентності:

ЗК – 02. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності;

ЗК – 08. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

2) фахові компетентності:

ФК – 01. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету;

ФК – 04 Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення.

ПК – 01. Знання та розуміння змісту й методології фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін.

ПК – 03. Знання категоріально-понятійного апарату історичної науки, здатність орієнтуватися у науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу;

ПК – 05. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура країн Азії та Африки новітнього часу» (ОК 31) є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньо-професійної програми (ОПП) «Історія»:

Початки людського суспільства та розвиток давньосхідних цивілізацій (ОК 06),

Історія та культура середньовічних Азії, Африки та Доколумбової Америки (ОК 19),

Історія та культура країн Азії та Африки у новий час (ОК 25),

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до **освітньо-професійної програми «Історія»**, вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПР
Демонструє знання історичної науки та громадянської освіти, оперує базовими категоріями та поняттями предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) та імплементує здобуті знання у навчальну і практичну діяльність.	ПР – 07
Генерує обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.	ПР – 08
Орієнтується в історичному часі, застосовуючи періодизацію, вміє характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперує фаховою термінологією.	ПР – 14
Працює з джерелами інформації, інтегрує їх у зміст навчання історії, представляє та обговорює відображені в них факти, явища, події, визначає власну позицію щодо суперечливих питань.	ПР – 17
Знає зміст шкільних курсів історії та громадянської освіти, проектує і здійснює навчально-виховний процес, обирає оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання, уміє оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.	ПР - 18
Цінує різноманіття та мультикультурність; уміє ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керується в педагогічній діяльності принципами толерантності, діалогу й співробітництва	ПР – 20

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Історія та культура країн Азії та Африки новітнього часу»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПР
Здобувач вищої освіти має знати базові основи історичної науки та громадянської освіти, вміти оперувати базовими категоріями та поняттями предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) та вміти імплементувати здобуті знання у навчальну і практичну діяльність, класифікувати форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти, а саме: становище народів країн Азії та Африки в новітній час; головні етапи національно-визвольних рухів народів Азії та Африки в новітній час; основні події історії народів Азії та Африки в новітній час.	ПР – 07
Здобувач вищої освіти повинен генерувати обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами, зокрема оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності, основними подіями історії народів Азії та Африки в новітній час в тому числі	ПР – 08
Здобувач вищої освіти має вирішувати дослідницькі завдання з різних теоретико-методологічних позицій, задля чого працювати з джерелами інформації, інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань; представляти результати своєї діяльності у вигляді письмових і усних відповідей; для чого володіти навичками самостійної роботи з історичними джерелами і науковою літературою, пошуком необхідної інформації через мережу «Інтернет» для використання на семінарських заняттях, при написанні рефератів, курсових та дипломної робіт бакалавра.	ПР -17
<p>Здобувач вищої освіти має вміти орієнтуватися в історичному часі, застосовуючи періодизацію, характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперувати фаховою термінологією, зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> - матеріалом навчальної дисципліни; - аналізувати внутрішню та зовнішню політику країн Азії та Африки в новітній час; - розрізняти специфіку історичного розвитку народів Азії та Африки в новітній час; - використовувати понятійний і термінологічний апарат предмету в процесі теоретичної і практичної діяльності після закінчення навчального закладу, в дослідницькій і аналітичній роботі, у викладанні історії у загальноосвітній базовій та середній школі. 	<p>ПР – 14</p> <p>ПР - 17</p> <p>ПР – 20</p>
Здобувач вищої освіти повинен знати зміст шкільних курсів історії та громадянської освіти, проєктувати і здійснювати навчально-виховний процес, обирати оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання, уміти оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.	<p>ПР – 18</p> <p>ПР - 20</p>
Здобувач вищої освіти повинен цінувати різноманіття та мультикультурність; вміти ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися в педагогічній діяльності принципами толерантності, діалогу й співробітництва, а також володіти здібностями до складання бібліографії з тематики досліджень, що проводяться; основними прийомами методичної роботи історика.	<p>ПР – 20</p> <p>ПР – 17</p>

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є: екзамен;

- стандартизовані тести;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.
-

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти: реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; презентації та виступи на наукових заходах.

Форма модульного контролю: стандартизовані тести.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен в усній формі за екзаменаційними білетами.

Методи контролю результатів навчання

Концепція організації навчального процесу в Ужгородському національному університеті розроблена на основі Закону України «Про вищу освіту», з урахуванням вимог Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту» Статуту ДВНЗ «УжНУ», державних стандартів освітньої діяльності та вищої освіти. Положення про організацію освітнього процесу в ДВНЗ «УжНУ» від 24 грудня 2020 р. ([URL: https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/48113](https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/48113)) передбачає низку складових згаданого процесу. Так, оцінювання якості знань здобувачів вищої освіти, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного (проміжного), підсумкового (семестрового) контролю.

Види контролю результатів навчання. Оцінювання результатів навчання здобувача освіти з кожної навчальної дисципліни здійснюється на основі проведення різних видів контролю. В Університеті в освітньому процесі використовуються такі види контролю: вхідний, поточний; модульний, відстрочений, семестровий (курсний), атестація.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки здобувачів освіти з дисциплін, на яких базується цей курс. Вхідний контроль проводиться на першому занятті за завданнями, що відповідають програмам попередніх дисциплін. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги, коригування освітнього процесу. Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та здобувачами освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науковопедагогічним працівникам – для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами освіти – для планування самостійної роботи. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі колоквиуму, виступів здобувачів освіти при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Форми проведення поточного контролю та критерії оцінювання результатів навчання визначаються робочою програмою навчальної дисципліни. Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольованого оцінювання. Упродовж семестру з усіх навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом, проводяться модульні контролі, обов'язкові для всіх здобувачів

освіти. Кількість модульних контролів залежить від обсягу навчальної дисципліни: 3 кредити – принаймні один модульний контроль, понад 3 кредити – не менше двох модульних контролів (відповідно до робочої програми навчальної дисципліни). При визначенні оцінки за модуль враховуються результати модульного контрольного оцінювання та поточного контролю під час навчальних занять, результати колоквиумів, виконання контрольних робіт, самостійної та індивідуальної роботи. Максимальна оцінка з кожного модульного контролю – 100 балів. Розподіл балів за поточний контроль та модульне контрольне оцінювання визначається робочою програмою навчальної дисципліни. На виконання письмового компонента модульного контрольного оцінювання відводиться до двох академічних годин. Здобувач освіти, який не з'явився на модульний контроль, може пройти його додатково у визначений кафедрою термін. Підсумкова модульна оцінка з навчальної дисципліни визначається як середнє арифметичне результатів усіх модульних контролів та виставляється за 100-бальною шкалою (шкалою ЄКТС та національною шкалою). Здобувач, який за результатами модульних контролів отримав від 0 до 34 балів, повинен до проведення підсумкового семестрового контролю покращити цю оцінку принаймні до показника не менше 35 балів під час чергування викладачів на кафедрі. Без такого покращення він до семестрового контролю не допускається.

Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та здобувачами 33 освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науковопедагогічним працівникам – для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами освіти – для планування самостійної роботи. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі колоквиуму, виступів здобувачів освіти при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Форми проведення поточного контролю та критерії оцінювання результатів навчання визначаються робочою програмою навчальної дисципліни.

Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання. Упродовж семестру з усіх навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом, проводяться модульні контролі, обов'язкові для всіх здобувачів освіти. Кількість модульних контролів залежить від обсягу навчальної дисципліни: 3 кредити – принаймні один модульний контроль, понад 3 кредити – не менше двох модульних контролів (відповідно до робочої програми навчальної дисципліни). При визначенні оцінки за модуль враховуються результати модульного контрольного оцінювання та поточного контролю під час навчальних занять, результати колоквиумів, виконання контрольних робіт, самостійної та індивідуальної роботи. Максимальна оцінка з кожного модульного контролю – 100 балів (для спеціальності 222 Медицина – 200 балів). Розподіл балів за поточний контроль та модульне контрольне оцінювання визначається робочою програмою навчальної дисципліни. На виконання письмового компонента модульного контрольного оцінювання відводиться до двох академічних годин. Здобувач освіти, який не з'явився на модульний контроль, може пройти його додатково у визначений кафедрою термін. Підсумкова модульна оцінка з навчальної дисципліни визначається як середнє арифметичне результатів усіх модульних контролів та виставляється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою. Здобувач, який за результатами модульних контролів отримав від 0 до 34 балів, повинен до проведення підсумкового семестрового контролю покращити цю оцінку принаймні до показника не менше 35 балів під час чергування викладачів на кафедрі. Без такого покращення він до семестрового контролю не допускається.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньому (освітньо-кваліфікаційному) рівні або на окремих його завершених етапах. Присвоєння здобувачу освіти кредитів ЄКТС і присудження кваліфікацій здійснюється винятково за результатами підсумкового контролю. Підсумковий контроль включає семестровий (курсний) контроль та атестацію здобувачів освіти.

Семестровий (курсний) контроль проводиться у формі екзамену, диференційованого заліку або заліку із конкретної навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, що визначений її робочою програмою, і в терміни, що встановлені навчальним планом. Терміни семестрового (курсного) контролю визначають графіки освітнього процесу та захисту курсових робіт (проектів) і практик. Екзамени та заліки проводяться, згідно з розкладом, який доводиться до відома викладачів і здобувачів освіти не пізніше, як за місяць до початку семестрового контролю. За наявності об'єктивних підстав здобувачу освіти розпорядженням декана факультету (директора інституту/філії) може бути встановлений індивідуальний графік семестрового контролю. Здобувач освіти може не допускатися до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни, якщо у встановлені графіком освітнього процесу терміни він не підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання, оцінювання яких, згідно із робочою програмою навчальної дисципліни, має відбутися під час семестру.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	20	50	100
6	6	6	6	6			

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	5	30
Самостійна робота	1	20
Модульна контрольна робота	1	50
Разом		100

Розподіл балів за поточний контроль та модульне контрольне оцінювання визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Здобувачі вищої освіти слухають теоретичний матеріал навчальної дисципліни, передбачений у циклі лекційних занять. Навички самостійної підготовки вони вдосконалюють під час підготовки до практичних занять та виконання самостійних (індивідуальних) завдань.

Здобувачам першого рівня вищої освіти навчальної дисципліни «Історія та культура країн Азії та Африки новітнього часу» пропонується самостійна робота у вигляді навчання за **програмою неформальної освіти** за допомогою проходження онлайн тренінгів, курсів, семінарів, вебінарів, майстер-класів на освітніх платформах тощо. Сертифікати за пройдені курси будуть зараховані як складова модульного контролю, а саме – частина самостійної роботи.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань:

- а) оцінка “відмінно” ставиться за правильне виконання всіх завдань;
- б) оцінка “добре” ставиться за виконання 75 % усіх завдань;
- в) оцінка “задовільно” ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;
- г) оцінка “незадовільно” ставиться, якщо завдань виконано менше від 50 %.

Ці оцінки трансформуються в рейтингові бали у такий спосіб:

“5” – 50 балів;

“4” – 40 балів;

“3” – 30 балів;

“2” – 20 балів.

Неявка на МКР – 0 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамена та за навчальним матеріалом, визначеним робочою програмою дисципліни «Історія та культура країн Азії та Африки новітнього часу» в повному обсязі.

Три теоретичні питання. Виконання завдання потребує повної аналітичної і змістовної відповіді, кожне питання оцінюється від 0 до 33-34 балів.

33-34 балів отримують здобувачі вищої освіти, які повно та ґрунтовно розкрили теоретичне питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу. 23-32 отримують здобувачі вищої освіти, які в цілому розкрили теоретичне питання, однак не повно і допустивши деякі неточності. При цьому не використав на достатньому рівні обов'язкову літературу. 37-40 балів отримують здобувачі вищої освіти, які правильно визначили сутність питання, але розкрили його не повністю, допустивши деякі незначні помилки. 22-31 балів отримують здобувачі вищої освіти, які правильно визначили сутність питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки, котрі не впливають на загальне розуміння питання. 21-12 балів отримують здобувачі вищої освіти, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми. 0-11 балів отримують здобувачі вищої освіти, які частково та поверхово розкрили лише окремі положення питання і допустили при цьому певні суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння питання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Країни Азії та Африки на початку ХХ ст. – до 1960-х рр.

ТЕМА №1. Вступ до навчальної дисципліни

Місце дисципліни «Історія та культура країн Азії та Африки новітнього часу» в системі історичної освіти й науки. Специфіка історії країн Азії і Африки новітнього часу як навчальної дисципліни. Предмет і завдання курсу, його об'єкт і предмет. Субдисципліни (японістика, китаїстика (китаєзнавство, сінологія), індологія, корейстика та ін.). Теоретико-методологічна основа дисципліни (принципи і методи). Понятійний апарат курсу. Основні терміни і поняття: Схід, традиційне суспільство, третій ешелон світового розвитку. Цивілізаційне і географічне поняття «Схід». Поняття «Сучасний Схід». Соціокультурна дихотомія моделі «Схід-Захід». Термін «новітня історія», його дискусійність, неминуча «рухливість». Межі між новою і новітньою історією країн Азії та Африки.

Схід та його регіони. Схід як історичний і географічний регіон. Особливості й тенденції розвитку країн Азії та Африки новітнього часу. Періодизація курсу. Джерельна основа й історіографія курсу. Роль опублікованих і неопублікованих (архівних) джерел. Образи історії країн Азії та Африки новітнього часу на буденному і теоретичному рівнях свідомості. Провідні українські і зарубіжні дослідники. Дискусії щодо концептів «Схід», «Далекий Схід», «Євразія», «Центральна Азія» та ін. Канони відповідних наукових досліджень та історичної пам'яті. Провідні підходи, парадигми та ін. Діяльність архівних систем та мереж архівів в країнах Азії та Африки новітнього часу щодо збереження і повернення (реституції) історичної спадщини та подолання неоколоніалізму. Основні підручники, навчальні посібники і наукова періодика.

Історія вивчення цивілізацій Сходу в Європі і Росії. Перші відомості в Європі про давні цивілізації Сходу. Колоніалізм на Сході і його вплив на вивчення природної і історико-культурної спадщини держав Азії. Європейські школи сходознавства. Російська школа орієнталістики.

Харківський університет і становлення сходознавства в Україні. Відомі українські сходознавці. Вітчизняні вузи і періодика відповідного спрямування.

Методологія сходознавчих досліджень. Методи дослідження навчальної дисципліни: історико-порівняльний, історико-генетичний, метод ретроспективного аналізу, статистичний метод та ін.

Особливості корпусу джерел з новітньої історії країн Азії і Африки. Основні навчальні посібники і періодичні видання.

Зміст і проблеми періодизації новітньої історії країн Азії і Африки, її варіативність. Географічний детермінізм: теорії Л.І. Мечникова, К.А. Віттфогеля. Стадіально-формаційний і культурно-цивілізаційний підходи у сучасній орієнталістиці. Формаційна теорія К. Маркса і Ф. Енгельса та її сучасний стан. Дискусії про азіатський спосіб виробництва. Цивілізаційна теорія. Цивілізаційні райони і регіони. Таксономія цивілізаційних регіонів. Загальна і регіональна характеристика. Середовище і суспільство регіону в концепції Л.М. Гумільова. Світ-системний підхід Іммануїла Валлерстайна. Міждисциплінарний і культурологічний підходи.

Дискусійні проблеми новітньої історії країн Азії і Африки. Суперечки про місце і роль колоніалізму в історії країн Азії і Африки. Інші дискусійні питання в історії країн Сходу. Європоцентризм і оксиденталізм. Концептуальне вирішення проблем Сходу у сучасній орієнталістиці, концепції його розвитку (теорії — залежного розвитку, — дуальності, — багатоукладності, — суспільного синтезу). Феномен "влади-власності" і держкапіталізм на Сході. Концепція «реципрокної редистрибуції» К.Поланьї.

Цивілізаційні і формаційні підходи до пояснення відставання розвитку Сходу. Концепція «опору культур» Ф. Броделя. Теорія модернізації. Синтетичний, синергетичний і культурологічний підходи.

Україна, її найближчі сусіди і Схід: взаємодія і протиставлення соціокультурних структур. Еволюція взаємин України з Китаєм, Індією, Японією та ін.

*Місце історії та культури країн Азії та Африки новітнього часу у шкільному курсі *всесвітньої історії*. Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн Азії та Африки новітнього часу в загальноосвітній школі. Вікові особливості сприйняття учням навчального матеріалу з новітньої історії. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей.*

Основні тенденції соціально-економічного і політичного розвитку країн Азії та Африки у ХХ – на початку ХХІ ст.

Підсумки розвитку країн Азії і Африки на початок новітнього часу. Політична карта Сходу вказаного періоду. Колоніалізм як всесвітньо-історичне явище. Колоніальна система імперіалізму. Причини, що обумовили відставання країн Сходу і Африки від західних держав. "Східна деспотія" і специфіка політичної культури Сходу. Розвиток капіталізму в країнах Азії і Африки.

Формування компрадорської і національної буржуазії. Реформаторський рух. Розвиток революційно-демократичного руху. Буржуазний націоналізм. Буржуазні революції початку ХХ століття в країнах Азії. Національно-визвольний рух. Формування, розвиток і особливості націоналізму в Азії.

КОЛОНІАЛІЗМ І ТРАДИЦІЙНІ СУСПІЛЬСТВА СХОДУ І АФРИКИ (1918 – поч. ХХІ ст.)

Типологія колоніальної політики в країнах Азії та Африки новітнього часу, роль. Форми і методи колоніальної експлуатації доби Новітнього часу, її еволюція.

Характерні риси двох основних систем колоніального управління: прямого і непрямого. Колоніальний капітал і традиційний світ. Багатоукладність афро-азіатських суспільств і капіталізм. Колоніалізм і традиційні структури. Роль колоніалізму в модернізації традиційних суспільств. Економічна, політична і соціокультурна трансформація східного суспільства. Історична роль колоніалізму і його спадщина. Постколоніальна "наздоганяюча" модернізація в афро-азіатських країнах. Традиційні і сучасні суспільства. Феномен неокolonіалізму.

Вплив Першої світової війни на становище колоніальних і залежних країн. Піднесення національно-визвольного руху. Вплив Жовтневої революції 1917 р. Початок розпаду колоніальної системи. Звільнення залежних країн. Мандатна система. Дискусія про роль колоніалізму в історії країн Азії і Африки.

Процеси деколонізації після Другої світової війни. Розпад колоніальної системи і поява незалежних держав. Посилення ролі держави після отримання незалежності. Проблема вибору шляхів розвитку країн, що звільнилися. Рух Неприєднання. Бандунзька конференція 1955 р.

АНТИКОЛОНІАЛЬНІ РУХИ І РЕФОРМИ В КРАЇНАХ АЗІЇ І АФРИКИ (1918-1939 рр.)

Антиколоніальні рухи в країнах Азії і Африки: дискусійні проблеми. Антиколоніалізм і націоналізм. Лідери і ідеологія визвольного руху: суньятсенізм, гандизм, кемалізм. Суспільно-політичні рухи і партії. Антиколоніальний рух в 20-40-і рр. в Британській Індії. Роль Індійського національного конгресу. Діяльність Ганді. Кампанії громадянської непокорі. Мусульманська Ліга. Національно-визвольний рух в Туреччині (1918-1923 рр.). Характер кемалістської революції. Перетворення кемалістів в 20-30-х рр. Визвольний рух в Африці. Панафриканізм.

КРАЇНИ АЗІЇ І АФРИКИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН (20-30-ті рр. ХХ ст.)

Зміни і розстановка сил на міжнародній арені після першої світової війни. Вплив Першої світової війни на колонії та напівколонії. Версальсько-Вашингтонська система. Переділ колоній і сфер впливу.

Протистояння Гоміндану і КПК в Китаї. Політика СРСР і західних країн відносно Китаю. Японія: загострення соціально-економічних протиріч і зростання мілітаризму. Агресивна зовнішня політика.

Загострення міжнародного становища в умовах світової економічної кризи 1929-1933 рр. Суперництво держав на Далекому Сході і в басейні Тихого океану. Окупація Японією Маньчжурії. Загострення протиріч між США і Японією.

КРАЇНИ АЗІЇ І АФРИКИ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Причини другої світової війни. Роль країн Азії і Африки у війні. Тихоокеанський театр другої світової війни. Напад Японії на США. Захоплення Японією країн Південно-Східної Азії. Японський "новий порядок" в окупованих країнах. Перелом в ході війни на Тихому океані. Розгром Японії. Військові дії в Північній Африці. Ель-Аламейн.

Індія в роки війни. Позиції основних партій. Антианглійські хвилювання в 1942-1944 рр. Економічні і політичні зміни в Британській Індії.

Підсумки війни. Зміни в співвідношенні сил на міжнародній арені.

ОСНОВНІ ЕТАПИ І ТЕНДЕНЦІЇ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН АЗІЇ І АФРИКИ (1945 р. – початок ХХІ ст.)

Початок розпаду колоніальної системи після Другої світової війни.

Друга половина 40-х - середина 60-х рр.: колоніальний рух і розпад колоніальної системи; політико-ідеологічне і організаційне оформлення тези про особливе місце колишніх колоній і напівколоній у світовій політиці; деколонізація і вибір шляху розвитку; початок реалізації антикапіталістичної тенденції в практиці низки країн (Єгипет, Гана, Малі, Гвінея, Алжир та ін.).

Середина 60-х - 70-ті рр.: радикалізація позиції більшості афро-азіатських країн щодо основних проблем світової політики (підтримка національних рухів, засудження політики Ізраїлю на Близькому Сході і втручання США в Індокитаї та ін. (формування моделей країн-нафтоекспортерів і нових індустріальних країн (1-й ешелон); наростання диференціації серед афро-азіатських країн внаслідок ряду чинників (нафтова криза 1973-1974 рр., відхід низки країн від соціалістичної орієнтації та ін.); розбіжність більшості афро-азіатських держав з країнами соціалізму щодо проблем Афганістану і Кампучії; революційні події в Ірані і Афганістані; загострення близькосхідного конфлікту.

80-90-ті рр.: поляризація між "заможними" і "найменш розвиненими країнами" у афро-азіатському світі; формування 2-го ешелону нових індустріальних країн; розкол арабського світу і наростання ісламізму; ірано-іракська війна; формування концепції "Північ-Південь" і загострення конфронтації між промислово розвиненими і бідними країнами; крах "світового соціалізму" і формування багатополюсного світу; позитивні зрушення у вирішенні близькосхідної проблеми; поляризація "третього світу" і наростання конфліктності в афро-азіатських регіонах; політична активізація ісламу. Іслам і політика. Ісламський "ренесанс". Глобалізація і Схід. Мультикультуралізм як модель діалогу цивілізацій.

Кінець ХХ – перша чверть ХХІ ст.: посилення ролі Китаю у міжнародних відносинах, поляризація світу між прокитайським блоком («Нова вісь зла», «Вісь Пекін-Москва-Тегеран») і НАТО. «Суперечливі союзники» (Туреччина, Саудівська Аравія, Ізраїль та ін.). Роль Індії. Становлення ШОС, ОКДБ, БРІКС і Євразійського Союзу. Створення неформального союзу «Партнери в блакитному Тихому океані» (РВР). Діяльність форуму економік «Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво» (з 1989 р.; АТЕС). Сучасна російсько-українська війна та її зв'язок з історичним розвитком країн Азії та Африки. Становлення коаліції «Рамштайн» (з 2022 р.). «Тайванське питання». Неоколоніалізм і його поточні наслідки. Китайська і російська експансія в регіоні («Група Вагнера», діяльність «Інститутів Конфуція» та ін.). Діяльність терористичних угруповань (Талібан, ІДІЛ, Хамас, Хезболла та ін.). Значення глобальних проблем сучасності (світова кліматична криза тощо). Вплив епідемій і пандемій (ЕБОЛА, КОВІД-2019 та ін.). Діяльність інтеграційних об'єднань (Африканський Союз, Асоціація

держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), ЄврАзЕС, Ліга арабських держав, ОПЕК) та ін. Роль Руху Неприєднання.

РОЗПАД КОЛОНІАЛЬНОЇ СИСТЕМИ І СТАНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ (ДРУГА ПОЛОВИНА 40-х – ПОЧАТОК 60-х років ХХ століття)

Крах колоніальної системи в післявоєнний період.

Індія: наростання визвольного руху. План Маунтбеттена. Поділ Індії на два домініони: Індійський Союз і Пакистан (1947). Наслідки поділу. Загибель М. Ганді.

Боротьба народів Індокитаю за незалежність: В'єтнам, Лаос, Кампучія. Завоювання незалежності країнами Північної Африки. Наростання визвольного руху в Центральній Африці. Характер і методи визвольної боротьби. "Рік Африки".

Деколонізація: політичні і економічні проблеми. Взаємини колишніх метрополій і колишніх колоній. Неокolonіалізм: міфи і реальність. Особливості історичного шляху розвитку країн Азії і Африки в постколоніальний період.

МОДЕЛІ РОЗВИТКУ В АЗІЇ І АФРИЦІ (II-а ПОЛОВИНА ХХ – ПЕРША ЧВЕРТЬ ХХІ СТ.)

Умови і обставини вибору шляху розвитку. Цивілізаційний фундамент як чинник вибору. Держава, суспільство, економіка. "Рівень розвитку" і "модель розвитку". Визначення рівня розвитку: валовий національний продукт на душу населення в рік; середня тривалість життя; рівень освіти; питома вага промисловості в економіці країни.

Різноманіття моделей розвитку в Азії і Африці. Розвиток країн з ринковою економікою. Нові індустріальні країни. Країни-нафтоекспортери. Соціалістична модель. Країни, що звільнилися: модель "традиційної економіки". Найменш розвинені країни.

КРАЇНИ АЗІЇ І АФРИКИ, ЩО ЗВІЛЬНИЛИСЯ

Місце країн, що звільнилися, у сучасному світі. Проблема подолання відсталості країн, що звільнилися, як світова проблема. Особливості господарсько-економічного розвитку країн, що звільнилися. Роль держави в економічному розвитку. Труднощі і протиріччя в розвитку економіки. Країни, що звільнилися, в системі міжнародних економічних відносин. Соціально-політична еволюція країн, що звільнилися. Система влади. Політичні режими. Проблеми демократизації в країнах, що звільнилися. Нерозвиненість соціальної структури. Релігійно-етнічні проблеми і трейбалізм. Труднощі і протиріччя "запізнілої" модернізації.

НОВІ ІНДУСТРІАЛЬНІ КРАЇНИ АЗІЇ ТА АФРИКИ

Становлення 1-го ешелону нових індустріальних країн : Південна Корея, Тайвань, Гонконг, Сінгапур. Відмінні риси моделі розвитку. Економічний і соціально-політичний розвиток нових індустріальних країн в 60-70-ті рр.

Формування 2-го ешелону нових індустріальних країн: Таїланд, Малайзія, Філіппіни, Індонезія. Успіхи і труднощі економічного розвитку і внутрішньополітичної еволюції. Модернізація в Туреччині в 80-х - першій половині 90-х рр.

Фінансово-економічна криза 1997 р. Спроби подолання кризових явищ. Позиція світової економічної спільноти. Початок світової економічної кризи в 2008 р.

СОЦІАЛІЗМ В КРАЇНАХ СХОДУ: СТАНОВЛЕННЯ І ЕВОЛЮЦІЯ

Соціалістична ідея в країнах Сходу. Західний і східний погляд на закономірності світового розвитку. Соціалістична теорія на Заході. Особливості і умови, що сприяли поширенню і ствердженню соціалізму на Сході. Джемаль-ад-дін Аль-Афгані, Свами Вівекананда, Кан Ювей, Сунь Ятсен, Чан Кайші, Мао Цзедун, Ден Сяопін та ін. про національні корені соціалізму в їх країнах. Особливості "національного соціалізму" в афро-азіатському регіоні. Поняття "соціалістична орієнтація". Дискусія в історіографії про зміст поняття. Прихід до влади соціалістичних партій і проголошення курсу на побудову соціалізму. Соціалістична орієнтація в країнах Африки і арабського Сходу. Становлення соціалістичної моделі: МНР, КНДР, КНР, ДРВ, ЛНДР. Характерні риси соціалістичної моделі. Соціально-економічний і політичний розвиток країн соціалізму. Зовнішньополітичний курс. Наростання труднощів у розвитку країн соціалізму. Підсумки "реального соціалізму" до кінця ХХ – на початку ХХІ ст. Причини переходу до реформ в азіатських країнах соціалізму. Роль лідерів-реформаторів. Економічні і політичні

перетворення. Перспективи оновлення. Ідеї «ринкового соціалізму» та «соціалізму з національною специфікою» (Китай, В'єтнам та ін.).

Тема №2

Китай та країни Індокитаю в 1918 – 1960 роках

Китай в 1918-1937 рр.

Соціально-економічний і політичний розвиток Китаю після Першої світової війни. Основні терміни і поняття: дуцзюнат, шеньші, дічжу, "рух 4 травня", Гоміндан, чжунго, датун. Політична роздробленість Китаю. Рішення Паризької конференції про Китай і "рух 4 травня" 1919 р. Утворення КПК. Діяльність Сунь Ятсена по реорганізації Гоміндан. Редакція "трьох народних принципів" 1924 р. Утворення єдиного антиімперіалістичного фронту. Роль Комінтерну. Зовнішня політика Китаю в 1918-1924 рр. Радянсько-китайські стосунки.

Національна революція 1925-1927 рр. Складання центру національно-визвольного руху на півдні Китаю. Створення Національно-революційної армії (НРА). Стосунки КПК і Гоміндану в початковий період революції. Північний похід НРА (липень 1926 - березень 1927 р.). Розпад єдиного фронту. Завершальний етап революції. Боротьба лівої і правої фракцій Гоміндану літом 1927 р. Підсумки революції.

Китай в роки "нанкінського десятиліття" (1928-1937 рр.). Встановлення влади Гоміндану на території Китаю. П'ять каральних походів Чан Кайши проти комуністів. Становлення гомінданівського режиму. Ідеологія Чан Кайши. Внутрішня і зовнішня політика уряду Чан Кайши. Радянсько-китайські стосунки в 1927-1932 рр. Напад Японії на Північно-Східний Китай. Громадянська війна між прибічниками КПК і Гоміндану. Утворення Китайської Радянської республіки. Поразка радянського руху. Рішення VII конгресу Комінтерну. Переговори КПК і Гоміндану.

Китай в роки війни з Японією (1937-1945 рр.)

Напад Японії на Китай. Відновлення єдиного фронту. Радянсько-китайський договір про ненапад. Політика Японії на окупованих територіях. "Звільнені" райони Китаю в роки війни. Трансформація гомінданівського режиму. Звільнення Китаю силами антигітлерівської коаліції на завершальному етапі війни.

Китай в 1945-1960 рр.

Післявоєнна політична криза і початок нового етапу громадянської війни (1945-1949 рр.). Криза і розвал гомінданівського режиму. Перемога КПК в громадянській війні. Проголошення Китайської народної республіки (КНР). Радянсько-китайський договір 1950 р. Сталін і Мао Цзедун. Курс на будівництво основ соціалізму. Перший п'ятирічний план 1953-1957 рр. Створення держсектора в економіці. Кооперація селянства і ремісників. Формування владних структур. Місце КПК в системі влади. XIII з'їзд КПК (1956) і його рішення. Проголошення політики "трьох червоних прапорів". "Великий стрибок". Створення народних комун.

Тема №3

Японія, Корея та країни Індокитаю в 1918 – 1960 роках

Японія в 1918-1928 рр.

Японія після Першої світової війни. Соціально-економічний розвиток Японії в 1920-ті рр. Землетрус 1923 р. і його вплив на розвиток японської економіки. Роль дзайбацу.

Зовнішня політика Японії в 1918-1927 рр. Інтереси Японії на Вашингтонській мирній конференції. Участь Японії в інтервенції проти Радянської Росії. Встановлення дипломатичних стосунків з СРСР. "Меморандум Танака".

Політичний розвиток Японії в 1920-ті рр. Концепція «Кокутай». Правління "партійних кабінетів". Закон про загальне виборче право.

Японія в 1929-1941 рр.

Вплив світової економічної кризи 1929-1933 рр. Агресія в Північно-Східному Китаї. Розстановка політичних сил на початку 1930-х рр. Внутрішньополітична боротьба у Японії в 30-х рр. Посилення впливу військових кіл на політичне життя країни. "Молоде офіцерство". Військові перевороти. Фашистський рух в Японії (1928-1936 рр.). Характерні риси «японського фашизму» і японського мілітаризму .

Зовнішня політика Японії в 1930-ті рр. Відмова від дотримання умов Вашингтонського договору. Підписання "антикомінтернівського пакту" з Німеччиною. Напад на Китай (1937 р.). Радянсько-японські стосунки в 1938-1939 рр.

Становлення нової політичної і економічної системи в Японії у кінці 30-х – на початку 40-х рр. Внутрішньополітична підготовка до початку "великої війни" в Азії. Рішення імператорської наради 2 липня 1941 р. про напрям подальшої експансії. Пропаганда ідеї «Великої східноазіатської сфери співпроцвітання».

Японія у війні на Тихому океані.

Військова доктрина Японії. Стратегія війни на Тихому океані.

Напад Японії на тихоокеанські володіння США і Великобританії. Початок війни на Тихому океані. Військові дії в 1942 – на початку 1943 р. Спроби створення східноазіатського блоку. "Нова політика" відносно Китаю. Особливості окупаційної політики Японії в країнах Сходу і Південно-Східної Азії (на Філіппінах, у В'єтнамі, в Індонезії, в Бірмі).

Національно-революційна боротьба народів Східної і Південно-Східної Азії проти японського окупаційного режиму. Перехід американо-англійських сил в контрнаступ.

Військова економіка Японії в роки війни. Внутрішня і зовнішня політика Японії в роки Другої світової війни. Японія в період ведення оборонних військових операцій. Криза японської військової економіки і відставка уряду Тодзіо. Посилення блокади Японії.

Атомне бомбардування японських міст. Вступ СРСР у війну проти Японії. Роль манчжурського театру військових дій в капітуляції Японії. Капітуляція Японії і її історичні наслідки. Дискусійні проблеми.

Японія в 1945-1960 рр.

Встановлення в Японії американського окупаційного режиму. Етапи окупації. Політика американської адміністрації: демократизація суспільно-політичного життя Японії, конституційна реформа, економічні перетворення. Токійський процес на військовими злочинцями. Конституція 1947 р. Другий період окупації (1948-1952 рр.), його особливості. Переслідування лівих і антивоєнних сил. Укладення мирного договору з Японією і закінчення окупації. Унікальність політичного і економічного розвитку Японії після Другої світової війни. Імператор Хірохіто (1926-1989) і його роль в житті японського суспільства.

Японія в 1952-1960 рр. Завершення післявоєнного відновлення економіки. Формування політичної системи. Зовнішня політика Японії. Американо-японські стосунки. "Доктрина Йосіда". Територіальна проблема в радянсько-японських стосунках. Радянсько-японська декларація 1956 р. Стосунки з країнами Південно-Східної Азії.

Корея в 1918-1945 рр.

Анексія Кореї Японією (1910 р.) і встановлення "військового правління". Реакція корейського суспільства на встановлення в Кореї японського колоніального режиму. Рух 1 березня 1919 р. і його наслідки. Перехід від "військового правління" до "культурного правління".

Національно-визвольний рух в Кореї в 1920-1930-ті рр. Створення підпільних патріотичних організацій. Рух за збереження національної культури. Утворення центрів руху за незалежність Кореї за кордоном (у СРСР і Китаї).

Корея в роки японо-китайської і Другої світової воєн. Економічний стан Кореї в роки війни. Політика "знищення нації". Національно-визвольний рух в роки війни. Тимчасовий уряд Республіки Корея в Китаї. Дії корейських збройних загонів в Маньчжурії. Звільнення Кореї.

Корея в 1945-1960 рр.

Звільнення Кореї від японського колоніального панування. Проблема відновлення державності. Політика СРСР в Північній Кореї у 1945-1948 рр. Політика США в Південній Кореї в 1945-1948 рр. Утворення КНДР і Республіки Корея. КНДР і Республіка Корея в 1948-1950 рр. Корейська війна 1950-1953 рр. і її підсумки.

Південна Корея в 1953-1960 рр. Перша республіка. Внутрішня політика Лі Синмана. Стосунки Республіки Корея з США. Антиурядові виступи. "Квітнева революція" 1962 р.

Північна Корея в 1953-1960 рр. Успіхи післявоєнного відновлення економіки. Охолодження стосунків з СРСР і початок курсу на незалежний розвиток (чучхе). Рух Чхолліма.

Країни Індокитаю у 1945-1960 рр.

Тема №4

Індія в 1918 – 1960 роках

Індія в 1918-1945 рр.

Підйом національно-визвольного руху в Індії після Першої світової війни. Закон про управління Індією 1919 р. і його вплив на розвиток національно-визвольного руху. Гандизм, його роль в національному русі. Кампанії цивільної неспівпраці. Участь партії Індійський національний конгрес (ІНК) в національно-визвольному русі. Партія свараджистів. "Конструктивна програма" М.К.Ганді. Причини спаду національно-визвольного руху. Вплив світової економічної кризи 1929-1933 рр.

Підготовка нового закону про управління Індією і суспільно-політична боротьба в країні. Створення комісії Саймона. "Конституція М. Неру" 1928 р. Початок нової кампанії цивільної неспівпраці. Конференції "круглого столу". Позиції ІНК і Мусульманської Ліги. Ухвалення нового закону про управління Індією (Конституції 1935 р.). Стосунки ІНК і Мусульманської Ліги після прийняття Конституції 1935 р.

Індія в роки Другої світової війни. Ставлення політичних партій Індії до війни. Місія С. Кріппса. Кампанія масової неспівпраці 1942 р. Питання про післявоєнний державний устрій Індії.

Індія в 1945-1960 рр.

Рішення британського уряду про надання Індії статусу домініону. Розділ Британської Індії. Утворення Індійського Союзу і Пакистану. Початок індо-пакистанського конфлікту. Індійський Союз в 1947-1960-ті рр. Отримання Індією незалежності. Конституція 1950 р. Становлення основ індійської державності. Соціально-економічний розвиток Індії. Концепція "індійського соціалізму". Зовнішня політика Індії. Індо-китайські стосунки. "Панча шила". Роль Дж. Неру в становленні Руху неприєднання.

Пакистан в 1945-1960 рр.

Тема №5

Країни Східної і Південно-Східної Азії в 1918 – 1960 роках. в 1945 - 1960-х рр.

В'єтнам в 1918-1960 рр.

В'єтнам як частина Індокитайського Союзу. Національно-визвольний рух в 1920 – на початку 1930-х рр. В'єтнам в роки Другої світової війни. Система "Подвійного

протекторату" Франції і Японії. Утворення Ліги незалежності В'єтнаму (1941 р.). Проголошення незалежності і утворення Демократичної Республіки В'єтнам (ДРВ).

Відновлення французького впливу в Індокитаї. Початок військових дій Франції проти ДРВ. Війна в Індокитаї. Поразка французьких військ в 1954 р. Рішення Женевської конференції. Незалежність Лаосу і Камбоджі. Розвиток Північного і Південного В'єтнаму в 1954-1960 рр.

Країни Тропічної і Південної Африки у 1920-1960 рр. Лівія в 1945-1960-х роках.

Країни Тропічної і Південної Африки в 1918–1960-х роках.

Лівія у 1945-1960-х роках.

Тема №6

Країни Близького Сходу в 1918 – 1960 роках

Туреччина в 1918-1945 рр.

Національно-визвольний рух в Туреччині після Першої світової війни. Мудроське перемир'я 1918 р. Окупація Туреччини військами Антанти. Створення товариств "захисту прав". Діяльність М. Кемалю. Сиваський конгрес, прийняття програми "Національної обітниці". Скликання Великих національних зборів Туреччини і його перші акти. Севрський договір 1920 р. Іноземна інтервенція. Перехід турецької армії під керівництвом М. Кемалю в наступ. Проголошення Туреччини республікою. Лозанська конференція. Радянсько-турецькі стосунки.

Туреччина після отримання незалежності. Реформи М. Кемалю. Основні принципи кемалізму. Ліквідація султанату і халіфату. Економічна політика М. Кемалю. Етатизм. Лаїцизм. Перетворення в сфері культури і побуту.

Туреччина напередодні і в роки Другої світової війни. Соціально-економічний і політичний розвиток країни напередодні війни. Вступ Туреччини до Ліги Націй. Конференція в Монтре. Посилення впливу Німеччини. Пронімецький нейтралітет. Перехід Туреччини на бік антигітлерівської коаліції.

Туреччина в 1945-1960 рр.

Соціально-економічне положення в Туреччині після Другої світової війни. Протиборство Народно-республіканської і Демократичної партій. "Турецька криза" 1945-1947 рр. Курс на зближення з США. Перемога Демократичної партії (1950г.). Туреччина в період правління Демократичної партії. Назрівання політичної кризи. Державний переворот 27 травня 1960 р.

Єгипет в 1918-1960 рр.

Вплив Першої світової війни на соціально-економічний і політичний розвиток Єгипту. Встановлення британського протекторату над Єгиптом. Утворення партії "Вафд". Проголошення Великобританією незалежності Єгипту (1922 р.) і конституція 1923 р. Комуністичний рух в Єгипті. Асоціація братів-мусульман. Вплив світової економічної кризи 1929-1933 рр. на Єгипет. Англо-єгипетський договір 1936 р. Військові дії на території Єгипту під час Другої світової війни. Встановлення дипломатичних стосунків з СРСР (1943 р.). Створення Ліги арабських держав (ЛАД).

Піднесення національно-визвольного руху в Єгипті після Другої світової війни. Денонація англо-єгипетського договору 1936 р. Організація "Вільні офіцери". Гамаль Абдель Насер. Революція 1952 р. Внутрішня і зовнішня політика Єгипетської республіки. Націоналізація компанії Суецького каналу. Суецька криза 1956 рр. Проблема арабської єдності. Утворення Об'єднаної Арабської республіки (ОАР).

Ефіопія в 1918-1960 рр.

Політичний і соціально-економічний розвиток Ефіопії в роки Першої світової війни. Реформи Хайле Селассіє I. Італо-єфіопська війна 1935-1936 рр. Поразка Ефіопії і її

включення до складу Італійської Східної Африки. Рух Опору. Звільнення Ефіопії англійськими військами (1942 р.) і його наслідки. Внутрішня і зовнішня політика Ефіопії в 1945-1950-ті рр. Конституція 1955 рр. Наростання невдоволення імператорським режимом.

Ізраїль в 1948-1960 рр.

Передумови створення єврейської держави. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 181 (II) про майбутнє Палестини (1947 р.). Утворення Держави Ізраїль. Реакція арабських держав і перша арабо-ізраїльська війна (1948-1949 рр.). Підсумки і наслідки війни. Становлення державності. Дух "халуцізм". Закон про повернення. Зовнішньополітична концепція Д. Бен-Гуріона. Стосунки з США і СРСР. Друга арабо-ізраїльська війна.

Тема №7

Іран, Ірак, Афганістан в 1919-1960-х роках.

Іран в 1918-1945 рр.

Англо-іранська угода 1919 р. Підйом національно-визвольного руху в Ірані на початку 1920-х рр. Гілянська республіка. Переворот 3 хута (21 лютого 1921 р.). Російсько-іранські стосунки. Внутрішня боротьба в уряді Ірану в 1921-1925 рр. Республіканський рух. Перемога Реза-хана.

Проголошення Реза-хана шахом, початок правління династії Пехлеві. Реформи Реза-шаха Пехлеві. Іран напередодні II світової війни. Англо-іранський конфлікт 1933 р. Посилення впливу Німеччини.

Іран в роки Другої світової війни. Окупація Ірану радянськими і англійськими військами. Соціально-економічне і політичне становище країни в роки війни.

Іран в 1945-1960 рр.

Національні рухи в Північному Ірані після II світової війни. Іранська криза (1945-1946) та боротьба за націоналізацію нафтової промисловості. Переворот 1953 р. Політична ситуація в Ірані після перевороту 1953 р. Стосунки Ірану із західними країнами.

Ірак та Афганістан в 1918–1960-х роках.

Країни Сходу в постколоніальний період (1960 р. – перша чверть XXI ст.)

Тема № 8

Японія у 1960 – на початку XXI ст.

Японія в 1960-2025 рр.

Причини і наслідки японського "економічного дива". «Кейрьоцу». Соціально-економічний розвиток в кінці 50-х – на початку 70-х рр.

Внутрішньополітична еволюція. Кабінети Ікеди (1960-1962 рр.; 1962-1964 рр.). Уряд Сато (1964-1972 рр.). Економічна політика уряду Сато. Завдання подвоєння ВВП Японії і шляхи його вирішення. Зовнішня політика. Внутрішня і зовнішня політика кабінету Танаки (1972-1974 рр.).

Чинники прискореного зростання японської економіки. Патерналістська модель управління підприємствами і фірмами. Економічна теорія У. Демінга. Причини успішного проникнення японських товарів на зарубіжні ринки. Негативні наслідки прискореного економічного розвитку.

"Шок Ніксона" і його вплив на політичне і економічне життя Японії. Нафтова криза 1973 р. і його роль в розвитку японської економіки. Економічний спад і зміна пріоритетів в економічній політиці. Курс на створення наукомісткого виробництва. Роль науково-технічного прогресу в економічному розвитку Японії. Варіанти вирішення енергетичної кризи в Японії. Програми "сонячне" і "місячне світло".

Економічна політика в 80-90-ті рр. Рівень і якість життя. Експортний бум початку 1980-х рр. Особливості японського маркетингу. Дворівнева система промисловості. Проблема екології і її рішення. Падіння темпів економічного зростання японської економіки на початку 1990-х рр., їх причини.

Питання про сили самооборони Японії. Поява нових політичних сил. Партія "Комейто". Зростання радикалізму в японському суспільстві. Падіння престижу ЛДП. "Справа Локхід". Спроби подолання кризи усередині ЛДП.

Внутрішньополітична еволюція в 80-90-ті рр. Діяльність урядів Д. Судзукі і Я. Накасоне. Неоконсервативна хвиля в Японії. Дискусії про бюджет, податки і державний сектор економіки. Проблема введення споживчого податку. Політичні скандали 1980-х рр. "Справа Рікруто". Питання про кадрові перестановки в ЛДП. Проблема корупції. Діяльність першого коаліційного уряду. "Демократія караоке". Спроби створення двопартійної системи. Імператор Акіхіто (з 1989 р.).

Виникнення Нової партії Японії (1992 р.) і Партії оновлення (1993 р.). Парламентські вибори (літо 1993 р.) і втрата ЛДП більшості в нижній палаті парламенту. Коаліційні уряди Хосакави (1993-1994 рр.) і Хати (квітень-червень 1994 р.). Створення Партії нового прогресу (Сінсінто) у кінці 1994 р. Прийняття нової виборчої системи. Уряд Р. Хасімото (з вересня 1995 р.). Підвищення ролі ЛДП в політичному житті країни. Розстановка політичних сил. Проблема поколінь в політичному житті Японії. Перехід до коаліційної форми правління. Зовнішня політика Японії в 80-90-ті рр. Військово-політичний союз з США і "економічна дипломатія". Прагнення до підвищення ролі Японії у світовій політиці. Взаємини з розвиненими країнами. Країни, що розвиваються, в зовнішній політиці Японії. Взаємини з СРСР і Росією. Стосунки з Китаєм.

Японія у першій чверті XXI ст. Д. Коїдзумі. Економічні проблеми. Прихід до влади Демократичної партії. Діяльність японських урядів у кінці XX – у першій чверті XXI ст. щодо подолання економічних труднощів. Перспективи розвитку японської економіки. Уряд Наото Кана (2010-2011 рр.). Катастрофа на атомному реакторі «Фукусіма – 1» (11 березня 2011 рр.), її економічні, політичні і соціокультурні наслідки. Урядування Сіндзо Абе. Зовнішня політика Японії на сучасному етапі. «Тихоокеанська стратегія». Питання Курил. Співпраця із США. Протистояння з Китаєм та КНДР. Початок правління імператора Нарухіто. Допомога Україні.

Тема №9

Китай у 1960 – першій чверті XXI ст.

Китайська Народна Республіка в 1960-1976 рр.

Наслідки політики "великого стрибка". Заходи по врегулюванню економіки в 1960-1965 рр. Наростання боротьби в партійно-державному керівництві з основних питань внутрішньої і зовнішньої політики. Культ Мао. Розрив стосунків з СРСР і КНР.

Розстановка сил в Комуністичній партії Китаю на початку 1960-х рр. Тимчасовий відхід Мао Цзедуна від публічної політичної діяльності та його підготовка до політичних змін. Початок "культурної революції", її причини і характер. Діяльність хунвейбінів і цзяофанів. Роль і місце студентства в подіях другої половини 1960-х рр. Зовнішньополітичний аспект "культурної революції": стосунки з СРСР і США. Другий етап "культурної революції" (1969-1976 рр.). Лінь Бяо та роль армії в суспільно-політичному житті КНР у кінці 1960-х – на початку 1970-х рр. Ден Сяопін і позиція "прагматиків". Конституція 1975 р. Події на площі Таньаньмень в квітні 1976 р. Смерть Мао Цзедуна. Наслідки "культурної революції".

Політичні і економічні зміни в КНР в 1976-1981 рр.

Особливості політичної та ідеологічної ситуації в Китаї напередодні реформ. Політичне становище в КНР після смерті Мао Цзедуна. Позиції фракції "культурної революції", "прагматиків" і військових. Діяльність маршала Е Цзяніня. Розгром «банди чотирьох». Повернення із другого заслання Ден Сяопіна. Робота XI з'їзду КПК, початок

"кадрового перевороту" в рядах керівного складу китайських комуністів. Дискусії в центральній і провінційній пресі про ідеї і значення Мао Цзедуну в китайській історії. III пленум ЦК КПК 11-го скликання, його рішення і значення. Початок економічних реформ в Китаї. Досвід селян провінції Аньхой. Сільськогосподарська реформа в КНР, земельна політика уряду. *Перехід села на сімейний підряд*. Система господарювання з обмеженою нерівністю: досягнення та ілюзії. Проблеми економічного розвитку села у кінці 1970-х – на початку 1980-х рр.

КНР в 1981-1989 рр.

Роль Ден Сяопина в економічному розвитку КНР в останній третині XX ст. Тайваньський досвід. Початок "міської реформи". Питання про державний і приватний сектор економіки. "Відкриття" Китаю. Розвиток туристичного бізнесу. Роль зарубіжних інвестицій в розвитку КНР: *«відкритість у зовнішній світ»*. Феномен «хуацяо». Концепція "початкового етапу соціалізму". Категорія "сяокан", традиції конфуціанства і їх місце в економічних реформах КНР. Особливі економічні зони. Результати перших 10 років реформ.

Конституція 1982 р. і державний устрій КНР. Зростання демократичного руху в Китаї. "Стіна демократії". Дискусії в керівництві Китаю про подальшу долю реформ. Вимоги політичних перетворень і реакція на них керівництва КНР. Відставка Ху Яобана. Студентські заворушення другої половини 1980-х рр. Придушення демонстрацій на площі Таньаньмэнь в червні 1989 р. Оцінка подій квітня-червня 1989 р. в китайській, російській і зарубіжній історіографії.

Китайська Народна Республіка у 1990 – 2025 рр.

Обрання на пост генерального секретаря ЦК КПК Цзянь Цземіня. Консервативна реакція в КНР. Загострення ідеологічного протистояння між "лівими" і правими" в керівництві Китаю. XV з'їзд КПК 1997 р. і стратегія розвитку Китаю. Теорія "потрійного представництва" Цзянь Цземіня. Конфуціанський варіант протестантської етики. Економічний розвиток Китаю на початку 1990-х рр. Питання про планову і ринкову економіку. Пік залучення іноземних інвестицій, причини успішної інвестиційної політики. Проблема отримання сучасних технологій. Реформа державного сектора економіки. Питання про вступ Китаю до СОТ. Результати економічного розвитку КНР у кінці XX – на початку XXI вв. *"Ринковий соціалізм" і особливості економічної модернізації КНР. Причини і наслідки "китайського економічного дива"; соціокультурні наслідки реформ. Історіографічні оцінки китайського досвіду реформ.*

Зміна партійно-політичного керівництва КНР (2002 р.). Ху Цзіньтао. Урядування Веня Цзябао та його економічна концепція «двох невидимих рук». Боротьба «правої» і «лівої» фракцій КПК. Загострення національного питання наприкінці 2000-х рр. XVIII з'їзд КПК (листопад 2012 р.) і прихід до влади Сі Цзіньпіна. Проблеми розвитку сучасного Китаю (демографія, екологія, ресурси, соціальна політика і посилення соціального розшарування). Боротьба з корупцією. Проблеми демократизації політичного життя Китаю. Встановлення режиму особистої влади Сі Цзіньпіна. Переслідування національних і релігійних меншин (уйгури, казахи, члени руху Фалуньгун, християни та ін.). Репресії проти прихильників демократії у Гонконзі. Створення мережі концтаборів. Практика незаконної трансплантації органів від ув'язнених. «Цифровий тоталітаризм» і система соціального рейтингу. Система пропаганди. Скасування принципу ротації керівництва держави і компартії. Проблеми економічного розвитку. Наростання кризових явищ в економіці з 2020 р. Криза в будівельній галузі. Протести населення проти ковід-обмежень. Боротьба з корупцією, причини її посилення. Наростання проблем соціальної нерівності і диспропорцій у статеві-віковій структурі населення. Питання про чисельність населення. Перспективи розвитку Китаю в XXI ст.

Зовнішня політика КНР на зламі століть. Експансія на міжнародній арені. Територіальні суперечки з сусідніми державами. Специфіка американо- і японо-китайських відносин. Вплив на них агресії РФ проти України з 2014 р. Новий характер

взаємин КНР і США після обрання президентом США Д.Трампа, загроза митної і торговельної воєн. КНР і Тайвань: «больові точки» і перспективи взаємин; російсько-китайські стосунки. Китай як один з лідерів глобалізованого світу: майбутня наддержава, «жовта загроза» чи новий фактор стабільності у міжнародних відносинах? Пандемія коронавірусу та нове загострення взаємин Китаю і США. Вплив на них президентства в США Дж.Байдена. Посилення милітаризації і агресивних рис в зовнішній політиці. Зростання економічної та військового союзу і співпраці з РФ та конкуренція з нею в Центральній Азії. Допомога КНДР, Ірану та ін. Економічна і військово-політична експансія КНР на міжнародній арені (Азія, Африка, Латинська Америка та ін.; діяльність Інститутів Конфуція). Загострення взаємин із Заходом. Провокації військового характеру проти сил і структур країн Заходу (на суші, в повітрі і на водних артеріях), спільні маневри з РФ та іншими своїми союзниками. Пропагандистські маніпулювання у міжнародних організаціях. Китайсько-американські відносини при другому президентстві Д.Трампа.

Тайвань ("Республіка Китай") у другій половині ХХ ст. -2025 рр.

Специфіка політичного устрою Тайваню. Складання режиму Чан Кайши. "Білий терор". Особливості функціонування партії Гоміньдан на Тайвані. Поява опозиції. Місце Тайваню в системі міжнародних відносин періоду "холодної війни". Передача влади від Чан Кайши до Цзян Цзінго. Відміна надзвичайного стану. Перші альтернативні вибори в Національні збори 1990 р. Розкол Гоміньдану. Особливості переходу Тайваню від авторитарної системи до президентської республіки.

Економічний розвиток Тайваню. Роль американської економічної допомоги. Сільськогосподарська політика Чан Кайши. Розвиток інфраструктури. Система змішаної економіки. Роль сімейного бізнесу. Валютна політика керівництва Тайваню. Соціальна структура тайваньського суспільства. Роль конфуціанства. Проблема національного самовизначення тайваньців.

Зовнішня політика Тайваню. Питання про об'єднання Китаю і Тайваню. «Китайський Тайбей». Наростання загрози військового вторгнення з боку КНР. Допомога Україні.

Тема №10

Індія у 1960 – першій чверті ХХІ ст.

Індія в 1960-1977 рр.

Проблеми розвитку Індії після отримання незалежності. Перемога Індійського національного конгресу (ІНК) на виборах до парламенту 1962 р. Політична боротьба в ІНК після смерті Д. Неру. Діяльність уряду Л. Б. Шастрі. "Зелена революція". Прихід до влади І. Ганді. Розкол ІНК. М. Десай – лідер опозиції. Боротьба з посухою. Соціалістична концепція Д. Неру – І. Ганді. Принцип етатизму. Значення каст в політичному житті Індії. Програма боротьби з бідністю. Боротьба опозиції з урядом. Індійсько-пакистанська війна 1972 р. і її вплив на внутрішню політику Індії. Вибори 1971-1972 рр. Уроки боротьби з опозицією. Кадрові перестановки в ІНК(І). Висунення С. і Р. Ганді. Криза етатизму. Економічна криза 1973-1974 рр. Спроби вирішення демографічної і продовольчої проблеми.

Створення Джаната парті. Позбавлення депутатського мандату І.Ганді. Введення надзвичайного стану в 1975 р. Програма 20-ти пунктів І.Ганді. Поразка ІНК(І) в 1977 р.

Індія в 1977-2025 рр.

Діяльність коаліційного уряду М.Десая. Продовольча політика. Розкол Джаната парті. Повернення І. Ганді на пост глави уряду. Посилення політики ІНК(І). Проблема передачі влади у спадок. Сепаратистські тенденції в громадському і політичному житті Індії. Сикхська проблема. Штурм Золотого храму. Вбивство І.Ганді.

Р. Ганді – новий прем'єр-міністр Індії. Проведення економічних реформ. Програма комп'ютеризації індійського суспільства. "Технологічна" і "біла" революції. Угода з

сикхами. Внутрішньопартійна криза в ІНК(І). Скандал "Бофорс". Посилення провінційних партій. Вбивство Р.Ганді. Створення Бхартія джаната парті. Індуський комуналізм. Програма приватизації і залучення інвестицій. Перегрупування сил в ІНК(І), діяльність С. Ганді. Міжетнічні і міжконфесійні конфлікти. Проблеми соціальної нерівності. Індія на початку ХХІ ст.: проблеми і перспективи розвитку. Загострення взаємин з Китаєм. Участь в діяльності БРІКС. Взаємини з Україною на сучасному етапі.

Тема 11

Пакистан і Бангладеш у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.

Військові режими та демократичні уряди Пакистану в другій половині ХХІ ст.

Проголошення і розбудова держави Бангладеш. Особливості соціально-економічного і політичного розвитку країни в другій половині ХХ ст.

Пакистан і Бангладеш на межі ХХ і ХХІ століть.

Тема №12

Корея у другій половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.

Північна Корея (КНДР) в 1960-2025 рр.

Подолання наслідків корейської війни. Боротьба за владу угруповань усередині Трудової партії Кореї (ТПК). Складання режиму Кім Ір Сена. IV з'їзд ТПК 1961 р. і його значення в історії Північної Кореї. Концепція «чучхе». Мілітаризація північнокорейської економіки. Політика в сфері сільського господарства. "Метод Чхонсанлі". «Чистка» усередині партійного апарату. Виникнення культу особи Кім Ір Сена. Створення системи тотального контролю над населенням. Система "інмінбан". Роль легістських і конфуціанських традицій. Негативні і позитивні сторони північнокорейської моделі розвитку. Підготовка передачі влади Кім Чен Іру.

Смерть Кім Ір Сена. Спадкоємність і нововведення в політиці Кім Чен Іра. Проблема створення ядерної зброї. Економічні проблеми КНДР. Початок діалогу з Південною Кореєю. Проблема возз'єднання Кореї. Смерть Кім Чен Іра (2011 р.) та її міжнародно-політичні наслідки. Курс Кім Чон Іня. Загострення взаємин з країнами Заходу. Ядерні випробування. Вплив Ковід-2019. Допомога РФ у війні проти України.

Південна Корея (Республіка Корея) в 1960-2025 рр.

Падіння режиму Лі Син Мана. Спроба побудови демократичного суспільства. Роль армії в політичному житті Південної Кореї. Державний переворот 1961 р. Прихід до влади Пак Чжон Хі, особливості функціонування його режиму. "Корейське економічне диво". Перші п'ятирічки (1962-1972), їх досягнення і невдачі. Індустріальні зони. Корпорація "Хенде" – лідер розвитку південнокорейської економіки. Варіанти вирішення проблеми сировинних ресурсів. Події 17 жовтня 1972 р. Прийняття четвертої конституції Республіки Корея. Посилення режиму Пак Чжон Хі. Дисидентський рух і боротьба влади з ним. Змова 1979 р., скинення Пак Чжон Хі.

Діяльність Чон Ду Хвана і Ро Де У. Придушення студентських заворушень в м. Кванчжун. Роль Олімпійських ігор 1988 р. в розвитку Південної Кореї. Період П'ятої республіки. Політичні зміни у кінці 1980-х – початку 1990-х рр. Боротьба з корупцією і політичними злочинами. Суд над Чон Ду Хваном і Ро Де У. Азіатська криза 1998 р. і його вплив на південнокорейську економіку. Перемога Кім Де Чжуна на президентських виборах 1998 р. Зустріч лідерів Південної і Північної Кореї в 2000 р. Республіка Корея в 2000-і роки. Специфіка взаємин із США, Японією та Китаєм. Участь у тихоокеансько-азіатській інтеграції. Роль транснаціональних корпорацій. Допомога Україні.

Тема №13

Країни Східної і Південно-Східної Азії у 1960 – першій чверті XXI ст.

В'єтнам в 1960-2019 рр.

Індокитай після Женевських угод 1954 р. Проголошення Демократичної Республіки В'єтнам (ДРВ). Курс керівництва ДРВ на підтримку озброєної боротьби в Південному В'єтнамі. "Буддійська криза" і крах диктатури Нго Дінх Зьєма. "Американізація" конфлікту в Індокитаю і його ескалація. «Тонкінський інцидент» та агресія США проти ДРВ. "В'єтнамізація" війни. Проголошення «доктрини Ніксона» і її роль у в'єтнамському конфлікті. Закінчення В'єтнамської війни. Падіння Сайгона. Крах уряду Нгуєн Ван Тхієу в 1975 р. Об'єднання країни і проголошення Соціалістичної республіки В'єтнам (СРВ). Проблеми регіонального розвитку. Початок економічних реформ. Політика "оновлення" ("Дій Мій"). Причини успішного економічного розвитку В'єтнаму на сучасному етапі. Поглиблення співпраці із США. Поява тенденції до співпраці з КНР. Взаємини з Україною.

Індонезія в 1960 – 2025 рр.

Висунення програми "керованої демократії" і "керованої економіки" президентом Сукарно. Проблема націоналізації голландської власності. Спроба вирішення аграрного питання. Державний переворот 1965 р. Становлення режиму генерала Сухарто. "Подвійна функція армії". Інвестиційна політика уряду. "Новий порядок". Сировинна програма. Вплив "азіатської кризи" на економіку Індонезії у кінці 1990-х рр. Відставка Сухарто. Діяльність уряду М. Сукарнопутри. Проблема ісламського екстремізму.

Тема №14

Туреччина у другій половині XX – першій чверті XXI ст.

Військовий переворот 1960 р. і прийняття конституції 1961 р. Створення плюралістичної структури турецького суспільства, загострення політичних протиріч. Питання про збереження єдності турецького суспільства. Проблема курдів. Виникнення угруповань ісламізму. Діяльність уряду С. Демюреля. Надзвичайний стан 1971 р.

Перегрупування політичних сил в 1970-ті рр. Роль армії в турецькому політичному житті. Принцип передавання влади цивільним особам. "Пакет економічної стабілізації" Т.Озала. Поетапний перехід до ринкової економіки, модернізація сільського господарства. Т. Чіллер – перша жінка – прем'єр-міністр Туреччини. Економічні труднощі Туреччини. Політична криза 1995 р. Перемога ісламізму на виборах 1995 р., нова розстановка політичних сил. Боротьба з тероризмом, діяльність уряду Р. Ердогана у 2000-х рр. Стосунки з ЄС. Придушення спроби перевороту військових і посилення репресій проти незгодних. Загострення стосунків з РФ і подальший діалог. Участь у війні в Сирії і продовження боротьби з курдами та ІДІЛ (ІД). Вплив подій сучасної російсько-української війни. Допомога Україні і одночасна співпраця з РФ. Участь у конфлікті Азербайджану та Вірменії, а також втручання в Сирії. Просування пантюркістських ідей та ворожнеча з Ізраїлем.

Тема №15

Деколонізація і Крани Близького Сходу в другій половині XX – першій чверті XXI ст.

Єгипет в 1956-2025 рр.

Єгипет після Суецької кризи 1956 р. Зміцнення престижу і впливу Г. А. Насера. Створення Об'єднаної Арабської Республіки (ОАР). Політика "єгиптизації". Вихід Сирії з ОАР. Боротьба Г. А. Насера з опозицією. Завершення будівництва Асуанської греблі і її роль в єгипетській економіці. Досвід створення провінції ат-Тахір. Значення економічної

допомоги Радянського Союзу. Методи боротьби з безробіттям в Єгипті. Створення партії Арабський соціалістичний союз. Геополітична концепція "трьох кіл".

Боротьба в єгипетському керівництві після смерті Г. А. Насера. Зміцнення влади А. Садата. Політика "денасеризації". Завдання виходу Єгипту з економічної кризи. Програма "Трьох пунктів" А. Садата. Значення результатів війни 1973 р. для єгипетського суспільства. Проголошення політики "інтифах". Виникнення нових соціально-економічних проблем. Початок мирних переговорів з Ізраїлем і реакція на них різних прошарків єгипетського суспільства. Зростання ісламського фундаменталізму в Єгипті. Вбивство А. Садата.

Прихід до влади Х. Мубарака. Зміна політичного клімату в країні. Новий підхід до ісламської опозиції. Економічні труднощі першої половини 1980-х рр. Продовження політики "інтифах". Участь Єгипту у війні в Персидській затоці 1990-1991 рр. Спроби вирішення продовольчої проблеми. Реформа державного сектора економіки. Роль АРС у арабському світі. Криза і крах режиму особистої влади Х. Мубарака. Рух «братів-мусульман». Початок «арабської весни». Вплив подій сучасної російсько-української війни.

Ізраїль в 1956-2025 рр.

Друга хвиля імміграції в Ізраїль після Синайської війни 1956 р. Дискусії про громадянство. Судовий процес над А. Ейхманом. Урядова криза 1963 р., фракційна боротьба в партії "Мапай". Відставка Д. Бен-Гуріона. Сільськогосподарська політика, система кібуців. Палестинська проблема. Криза сіонізму. Зростання ізраїльської економіки в 1960-і рр. Створення Організації визволення Палестини (ОВП). Діяльність урядів Л. Ешколя і Г. Меїр. Уроки протистояння палестинському тероризму. Діяльність "Моссада" та ізраїльських спецслужб в 1970-ті рр.

Вибори 1977 р. – перша поразка лівих соціалістів. Діяльність уряду М. Бегіна. Проблема спадкоємності в політиці провідних партій Ізраїлю. Підписання Кемп-девідських угод. Проблема модернізації депресивних районів. Військові дії Ізраїлю в Лівані в 1982 р. (операція "Світ Галілеї") і їх вплив на політичне і економічне життя Ізраїлю. Палестинський фактор. Зміни в палестинському русі опору. Експеримент почергового правління Ізраїлем блоком "Маарах" і "Лікудом". Ядерна програма в Ізраїлі. Переговори І. Рабина і Я. Арафата. Зовнішня політика Ізраїлю в 80-90-і рр. Розстановка політичних сил. Вбивство І. Рабина (листопад 1995 р.). Кабінети Б. Нетаньяху, Е. Барака, А. Шарон. "Мир в обмін на території". Криза кібуцного господарства. "Маятникові коливання" ізраїльського електорату в другій половині 1990-х – на початку 2000-х рр. Військові дії проти «ХАМАСУ». Боротьба проти режиму Б. Асада в Сирії й Ірану, військові удари по Сирії. Атака сил Хамасу 7 жовтня 2023 р. на Ізраїль та її наслідки. Крах режиму Б. Асада. Роль Туреччини. Вплив подій сучасної російсько-української війни.

БЛИЗЬКОСХІДНИЙ РЕГІОН ЯК ВОГНИЩЕ МІЖНАРОДНОЇ НАПРУЖЕНОСТІ. СТАНОВЛЕННЯ І ЕВОЛЮЦІЯ БЛИЗЬКОСХІДНОГО КОНФЛІКТУ

Стратегічне значення і енергетичні ресурси регіону.

Палестинська проблема в ООН. Створення держави Ізраїль і зародження палестинської проблеми. 1-а арабо-ізраїльська війна 1948-1949 рр. Становлення палестинського руху опору. Створення Організації звільнення Палестини (1964). Політичне розмежування серед учасників арабського руху Опору. Взаємини "ФАТХ" і ОВП. Інтифада. Арабо-ізраїльські війни.

Суецька криза і війна 1956 р. "Шестиденна війна" (1967). Війна Судного Дня (1973). Ізраїль і США. Кемп-Девід і реакція арабського співтовариства.

Початок ліванської кризи. Причини загострення внутрішньополітичної ситуації в Лівані. Вирішення ліванської проблеми.

Спроби врегулювання близькосхідної проблеми. Відкриття міжнародної мирної конференції з Близького Сходу (Мадрид, 1991 р.). Вашингтонська угода (вересень 1993

р.). Створення палестинської автономії. Початок переговорів про остаточний статус палестинських територій. Проблема Єрусалиму. Перспективи переговорного процесу. План міжнародного врегулювання конфлікту "Дорожня карта", результати його здійснення. Ісламський екстремізм у сучасному світі. Падіння баасистського режиму і ситуація в Іраку на сьогодні. Ініціативи Д. Трампа і Дж. Байдена щодо арабо-ізраїльського примирення. Плани другої адміністрації Д.Трампа (з 2025 р.) щодо вирішення близькосхідного конфлікту. Вплив подій сучасної російсько-української війни.

Особливості розвитку африканських країн після отримання незалежності

Специфіка формування колоній на африканському континенті в XV – XX ст. Французький, британський, бельгійський і португальський варіанти управління колоніями. Формування національної самосвідомості африканських народів. Виникнення рухів за незалежність колоній. Вплив вчення М. Ганді і набуття незалежності Індією на політичну і інтелектуальну еліту Африки. Чинники, що вплинули на розпад колоніальної системи в Африці. Роль колоніальної спадщини в розвитку африканських країн : позитивні і негативні сторони. 1960 р. – "рік Африки". Проблема трейбалізму і расизму, пошук самоідентичності африканських народів. Ідеологічна платформа африканського націоналізму. Причини політичної нестабільності нових африканських режимів. Демографічні, екологічні, економічні проблеми розвитку країн африканського континенту. Прискорена індустріалізація і її наслідки. Економічний потенціал африканських країн. Африка у фокусі уваги провідних країн світу. Роль ООН і Міжнародного валютного фонду в історії сучасної Африки.

Російська та китайська експансія в регіоні. Діяльність «Групи «Вагнер» та «Африканського корпусу» та їх роль у низці переворотів і розграбування національних ресурсів (Малі, ЦАР, Судан, М'янма, Нігер, Габон). Вплив подій сучасної російсько-української війни.

Тема №16

Іран та Ірак у 1960 – першій чверті XXI ст.

Ірак в 1958-2025 рр.

Революція 1958 р., скидання монархії Фейсала II. Прихід до влади партії БААС в 1963 р. Програма будівництва "арабського соціалізму". Націоналізація "Ірак петроліум компанії" і її наслідки. Аграрна реформа. Протиріччя усередині БААС, переслідування опозиції.

Прихід до влади в 1978 р. С. Хусейна. Чищення державного апарату, "тікритський" клан. Здійснення політики "арабського націоналізму". Довгострокова програма збільшення експорту нафти. Особливості функціонування політичного режиму С. Хусейна, спроба створення системи балансу сил між суннітами, шиїтами і курдами. Зовнішньополітичні авантюри Іраку. Ірано-іракська та кувейтська війни. «Буря в пустелі». Загострення стосунків із Заходом. Проблема наявності у Іраку зброї масового знищення.

Американське вторгнення до Іраку і падіння режиму С. Хусейна в 2003 р. Наростання політичної напруги. Створення і діяльність тимчасової адміністрації Іраку. Початок громадянської і партизанської війни в Іраку.

Іран в 1960-2025 рр.

Соціальна структура іранського суспільства. Роль шиїтської духовенства . "Біла революція" шаха М. Р. Пехлеві: аграрна реформа, програма націоналізації, боротьба з бідністю. Результати "реформ шаха і народу". Вестернізація іранського суспільства. Шиїтська опозиція, діяльність аятолли Хомейні. Політичний режим шахської влади, дії служби безпеки САВАК. Створення прошахської партії "Раствахіз".

Причини початку ісламської революції в Ірані (1978-1979 рр.). Методи і форми боротьби з шахським режимом. Втеча шаху з Ірану, повернення аятолли Хомейні. Період двовладдя. Позиція армії. Перемога ісламської революції, створення Ісламської республіки Іран (ІРІ).

Нова конституція країни, державний устрій ІРІ, ісламський спосіб правління ("валіат - і фатіх"). Діяльність "вартівих ісламської революції". Захоплення американського посольства в Тегерані. Зміцнення ісламських норм моралі. Боротьба "ортодоксів" і "прагматиків". Аятолла Хомейні і президент ІРІ Рафсанджани. Зміни в сфері політичного і економічного життя Ірану в 1990-і рр. Смерть Хомейні. Прихід до влади нового керівництва. Політика "дехомейнізації". Реформи президента Рафсанджани. Президентство Хатамі. "Новий стиль" керівництва. Спроби відійти від політики "закритого суспільства". Іран і США. Іран і Росія. Ядерна програма Ірану. Ембарго ЄС на імпорту нафти з Ірану. Іран на межі війни з США (січень 2012 р.). Стосунки з США за адміністрації Б. Обама й угода з США та ЄС. Вихід США з угоди з Іраном щодо обмеження ядерних випробувань за урядування Д. Трампа. Загострення взаємин за президентства Дж. Байдена. Антиурядові виступи. Допомога РФ у війні проти України і співпраця з Китаєм. Агресивне спрямування зовнішньої політики Ірану.

Тема №17

Афганістан в 1960-2025 рр.

Особливості політичного, економічного і релігійно-культурного життя Афганістану після Другої світової війни. Створення Народно-демократичної партії Афганістану в 1965 р., протистояння їй ісламських фундаменталістів. Державний переворот М. Дауда, боротьба з ісламськими клерикалами.

Квітнева (саурська) революція 1978 р., її значення, масштаб і наслідки. Створення Демократичної республіки Афганістан. Прихід до влади Х. Аміна в 1979 р. Введення радянських військ в Афганістан. Штурм палацу Аміну. Діяльність уряду Б. Кармаля. Здійснення земельно-водної реформи. Прорахунки афганського і радянського керівництва. Основні події громадянської війни в Афганістані. Виведення радянських військ.

Ісламська революція 1989 р. Діяльність президента Б. Раббані. "Революція моджахедів" 1992 р. Витоки руху талібів, причини швидкого поширення їх впливу в Афганістані. Проголошення Ісламського емірату. Діяльність У. бен Ладена і "Аль-Каїди" на території Афганістану. Падіння режиму талібів в 2001-2002 рр. Міжетнічні проблеми сучасного Афганістану. Спроби замирення талібів і США за урядування Д. Трампа. Виведення американських військ за президентства в США Дж. Байдена і повернення до влади талібів. Їх внутрішня і зовнішня політика. Політичні репресії. Обмеження прав жінок. Співпраця з РФ та Китаєм.

Тема №18

Країни Північної Африки в другій половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.

Боротьба Алжіру за незалежність. Діяльність Фронту національного звільнення. Спроби вирішення алжірського питання ІV і V республікою у Франції. Бен Бела - перший президент незалежного Алжіру. Державний переворот 1965 р. Роль армії, посилення позицій ісламізму. Боротьба світських і релігійних партій.

Марокко – як приклад збереження і функціонування монархії в нових суспільно-політичних умовах. Діяльність султанів Муххамеда V і Хасана II. Теорія "ісламського соціалізму". Причини стабільності влади султана.

Лібералізм в політичному і економічному розвитку Тунісу. Реформи Х. Бургіби і створення світської держави. Роль туризму. Успіхи розвитку туніської економіки.

Прихід до влади М. Каддафі в Лівії. Спроби побудови в Лівії суспільства нового типу – джамахірії. Утворення революційних комітетів. Плани створення Великої ісламської імперії Сахари. Лівія і проблема міжнародного тероризму.

Тема №19

Країни Тропічної і Південної Африки у II половині XX – першій чверті XXI ст.

Тропічна Африка

Спроби подолання слаборозвиненості. Рецепти "наздоганяючого розвитку". Міждержавні і внутрішні конфлікти в Тропічній Африці. Наростання конфліктності. Ідеї "гуманної реколонізації". Кінець біполярного світу і зміна ролі Африки у світовій спільноті. Спеціальна (XIII) сесія Генеральної Асамблеї ООН і "Програма дій ООН по забезпеченню економічного піднесення і розвитку в Африці на 1986-1990-ті рр". Її результати. "Нова програма дій ООН з розвитку Африки на 90-ті рр". "Спеціальна ініціатива" ООН для Африки: майбутнє континенту – в новому освіченому і здоровому поколінні. Спільні зусилля Організації Африканської Єдності – ООН – Групи МВФ/МБРР по виведенню Африки з кризи.

Традиції незалежного правління Ліберії. Роль американського капіталу в створенні і розвитку Ліберії. Державний переворот 1980 р. під керівництвом С. Доуу.

Л. Сенгор – борець за незалежність Сенегалу. Теорія негритюда. Передача влади А. Діуфу. Ісламський фундаменталізм в Західній Африці.

Золотий Берег (Гана) – лідер національно-визвольної боротьби африканських колоній. Панафриканські конгреси. Діяльність К. Нкруми. Проголошення незалежності Гани. Основні напрями і еволюція внутрішньої і зовнішньої політики К. Нкруми. Низка державних переворотів в Гані.

Освіта і особливості політичного і економічного життя Нігерії. Боротьба найбільших племен – йоруба і бо за владу. Еволюція нігерійської федерації. Перший державний переворот 1966 р. Режим Я. Говона. Природні копалини Нігерії. Етнічні, релігійні і конфесійні конфлікти.

Найбільша держава тропічної Африки – Конго. Діяльність П. Лумумби. Дискусії про унітарний і федеральний пристрій Конго. Громадянська війна (1961-1965 рр.) і державний переворот Д. Мобуту. Перетворення Конго на Заір. "Мобутизм". Створення Демократичної республіки Конго.

Південна і Східна Африка

Південно-Африканська Республіка. Прихід до влади Національної партії і проголошення доктрини апартеїду. Створення ПАР (1961). Расові закони. Створення резервацій для чорного населення (бантустан). Промисловий розвиток ПАР. Успіхи південно-африканської економіки. Діяльність Н. Мандели і Африканського національного конгресу (АНК). "Білий" і "чорний" терор. Експерименти в ПАР по створенню біологічної і психотронного зброї.

Зовнішня політика. Міжнародні санкції проти ПАР. Опір режиму апартеїду. Діяльність АНК. Загострення внутрішньополітичної обстановки і введення надзвичайного стану в сер. 80-х рр. Політика П. Боти.

Початок реформ Ф. де Клерка. Переговори з Н. Манделой і його звільнення. Політичні зміни в ЮАР. Легалізація АНК. Ліквідація законодавчої бази апартеїду. Конституція 1993 р. Перші вільні багаторасові вибори (квітень 1994). Перемога АНК.

Політика уряду Н. Мандели в 1994-1998 рр. Проблема десегрегації і "чорного расизму". Концепція національного примирення Н. Мандели. ПАР в умовах глобалізації.

Ефіопія

Монархічний режим Хайле Селассіє I в Ефіопії. Аграрна проблема. Геополітичне становище Ефіопії та Сомалі. Скидання монархії в Ефіопії. Спроби проведення

соціалістичних перетворень. Режим полковника Х. М. Менгісту. Гуманітарна катастрофа 1990-х рр. в Ефіопії і Сомалі.

Здобуття незалежності Суданом. Конфлікт між північним і південним Суданом. Проблема сепаратизму. Спроби введення шариату. Економічні, соціальні, політичні проблеми розвитку Судану.

ТЕМА № 20.

Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн Азії та Африки новітнього часу в загальноосвітній школі.

Завдання вивчення історії і культури країн Азії та Африки новітнього часу у шкільному курсі всесвітньої історії. Зміст навчального матеріалу. Вікові особливості сприйняття учням навчального матеріалу з новітньої історії. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей. Навчально-методичний комплекс вивчення даного періоду історії. Аналіз матеріалу з історії та культури країн Азії та Африки новітнього часу у шкільних підручниках з всесвітньої історії.

6.2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	у тому числі					
	Усього	лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Тема №1 Вступне заняття до навчальної дисципліни	7	1				2
Тема №2 Китай в 1918 – 1960 роках	9	2	4			3
Тема №3 Японія, Корея і країни Індокитаю в 1918 – 1960 роках	11	2	4			4
Тема №4 Індія та Пакистан в 1918 – 1960 роках	10	1	4			3
Тема №5 Країни Східної і Південно-Східної Азії в 1918 – 1960 роках	7	1				3
Тема №6 Крани Близького Сходу в 1918 – 1960 роках	8	1				3
Тема №7 Іран, Ірак, Афганістан у 1918-1960 рр. Країни Тропічної, Південної та Північної Африки в 1918 – 1960-х роках	11	2				4
Тема №8 Японія у 1960 – на початку ХХІ ст.	7	2	4			1
Тема №9 Китай у 1960 – на початку ХХІ ст.	7	2	4			1
Тема №10 Індія у 1960 – першій чверті ХХІ ст.	4	2				2
Тема №11						2

Пакистан і Бангладеш у другій половині XX – першій чверті XXI ст.	3	1				
Тема №12 Корея у II половині XX – першій чверті XXI ст.	3	1				2
Тема №13 Країни Східної і Південно-Східної Азії у 1960 – першій чверті XXI ст.	4	2				2
Тема №14 Туреччина у другій половині XX – першій чверті XXI ст.	3	1				2
Тема №15 Деколонізація і Крани Близького Сходу в другій половині XX – першій чверті XXI ст.	3	1				2
Тема №16 Іран та Ірак у 1960 – першій чверті XXI ст.	4	2				2
Тема №17 Афганістан у 1960 – першій чверті XXI ст.	3	1				2
Тема №18 Країни Північної Африки в другій половині XX – першій чверті XXI ст.	3	1				2
Тема №19 Країни Тропічної і Південної Африки у другій половині XX – першій чверті XXI ст.	4	2				2
Тема № 20. Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн Азії та Африки новітнього часу в загальноосвітній школі.	6		4			2
Разом за семестр	90	20	24			46

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Тема №1 Вступне заняття до навчальної дисципліни	6	1				5
Тема №2 Китай в 1918 – 1960 роках	7		2			5
Тема №3 Японія, Корея і країни Індокитаю в 1918 – 1960 роках	8	1	2			5
Тема №4 Індія та Пакистан в 1918 – 1960 роках	5					5
Тема №5 Країни Східної і Південно-Східної Азії в 1918 – 1960 роках	6					6

Тема №6 Крани Близького Сходу в 1918 – 1960 роках	7	1				6
Тема №7 Іран, Ірак, Афганістан у 1918-1960 рр. Країни Тропічної, Південної та Північної Африки в 1918 – 1960-х роках	6					6
Тема №8 Японія у 1960 – на початку ХХІ ст.	4	1				3
Тема №9 Китай у 1960 – на початку ХХІ ст.	4	1				3
Тема №10 Індія у 1960 – першій чверті ХХІ ст.	3					3
Тема №11 Пакистан і Бангладеш у другій половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.	4					4
Тема №12 Корея у II половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.	3					3
Тема №13 Країни Східної і Південно-Східної Азії у 1960 – першій чверті ХХІ ст.	3					3
Тема №14 Туреччина у другій половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.	3					3
Тема №15 Деколонізація і Крани Близького Сходу в другій половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.	3					3
Тема №16 Іран та Ірак у 1960 – першій чверті ХХІ ст.	3					3
Тема №17 Афганістан у 1960 – першій чверті ХХІ ст.	3					3
Тема №18 Країни Північної Африки в другій половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.	3					3
Тема №19 Країни Тропічної і Південної Африки у другій половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.	3					3
Тема № 20. Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн Азії та Африки новітнього часу в загальноосвітній школі.	6	1	2			3
Разом за семестр	90	6	6			78

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Боротьба китайського народу проти японських загарбників у 1930-х – першій половині 1940-х рр.	4
2	Японія у 1930-1945 рр.	4

3	Гандизм і національно-визвольна боротьба в Індії в 1918 - 1947 р.	4
4	Особливості розвитку Японії після Другої світової війни	4
5	Китай в епоху реформ (після 1976 р.): ідеї соціалізму чи практика капіталізму?	4
6	Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн Азії та Африки новітнього часу в загальноосвітній школі	4
Всього:		24

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Боротьба китайського народу проти японських загарбників у 1930-х – першій половині 1940-х рр.	2
2	Японія у 1930-1945 рр.	2
6	Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн Азії та Африки новітнього часу в загальноосвітній школі	2
Всього:		6

6.4. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кіл-ть год. д.ф.н.	Кіл-ть год. з.ф.н.
1	Тема №1 Вступне заняття до навчальної дисципліни	2	5
2	Тема №2 Китай в 1918 – 1960 роках	3	5
3	Тема №3 Японія, Корея і країни Індокитаю в 1918 – 1960 роках	4	5
4	Тема №4 Індія та Пакістан в 1918 – 1960 роках	3	5
5	Тема №5 Країни Східної і Південно-Східної Азії в 1918 – 1960 роках	3	6
6	Тема №6 Країни Близького Сходу в 1918 – 1960 роках	3	6
7	Тема №7 Іран, Ірак, Афганістан у 1918-1960 рр. Країни Тропічної, Південної та Північної Африки в 1918 – 1960-х роках	4	6
8	Тема №8 Японія у 1960 – на початку ХХІ ст.	1	3
9	Тема №9 Китай у 1960 – на початку ХХІ ст.	1	3
10	Тема №10 Індія у 1960 – першій чверті ХХІ ст.	2	3
11	Тема №11 Пакістан і Бангладеш у другій половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.	2	4
12	Тема №12 Корея у II половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.	2	3

13	Тема №13 Країни Східної і Південно-Східної Азії у 1960 – першій чверті XXI ст.	2	3
14	Тема №14 Туреччина у II половині XX – першій чверті XXI ст.	2	3
15	Тема №15 Декolonізація і Крани Близького Сходу в другій половині XX – першій чверті XXI ст.	2	3
16	Тема №16 Іран та Ірак у 1960 – першій чверті XXI ст.	2	3
17	Тема №17 Афганістан у 1960 – першій чверті XXI ст.	2	3
18	Тема №18 Країни Північної Африки в другій половині XX – першій чверті XXI ст.	2	3
19	Тема №19 Країни Тропічної і Південної Африки у другій половині XX – першій чверті XXI ст.	2	3
20	Тема № 20. Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн Азії та Африки новітнього часу в загальноосвітній школі.	2	3
	Разом	46	78

Відповідно до "Положення про порядок визнання в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» результатів навчання, здобутих у неформальній освіті (протокол №2 від 03.03.2020 року)" визнаються результати навчання, здобуті у неформальній освіті здобувачами усіх рівнів вищої освіти університету (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/54924>).

Здобувачам вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни пропонується самостійна робота у вигляді навчання за програмою неформальної освіти за допомогою очних та дистанційних тренінгів, курсів, семінарів, вебінарів, майстер-класів тощо. Сертифікати за пройдені курси будуть зараховані як самостійна складова модульного контролю.

Самостійна робота з навчальної дисципліни «**Історія та культура країн Азії та Африки новітнього часу**» містить педагогічно-методичну складову та здійснюється за вибором студента.

Самостійна робота може бути представлена здобувачами вищої освіти у вигляді презентації з тематики навчальної дисципліни за програмою шкільного курсу історії (10-11 класи) (Див.: Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Історія України. Всесвітня історія. 6 – 11 класи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf>).

Самостійна робота з навчальної дисципліни у може бути представлена здобувачами вищої освіти у вигляді розробки тестів для поточного або підсумкового контролю за темами, що вивчаються в шкільному курсі історії (10-11 класи). (Див.: Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Історія України. Всесвітня історія. 6 – 11 класи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf>).

Самостійна робота з дисципліни може бути представлена здобувачами вищої освіти у вигляді підготовки конспекту уроку з теми курсу за програмою шкільного курсу історії (10-11 класи) (Див.: Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти.

Історія України. Всесвітня історія. 6 – 11 класи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf>).

Самостійна робота з дисципліни може бути представлена здобувачами вищої освіти у вигляді підготовки реферату на обрану тему.

Вимоги до написання реферату:

Підготовка реферату з одного питання переліку (за вибором студента) є самостійною домашньою роботою. Критерієм оцінки реферату є такі параметри: виразно сформульована проблема; обґрунтування її актуальності; короткий огляд літературних джерел, поглядів різних (кількох) авторів на суть проблеми; логічна послідовність і аргументованість викладу змісту; наявність власної (авторської) позиції; пов'язаність змісту реферату з сучасними українськими реаліями (практичними чи теоретичними); наявність висновку й посилань на джерела. Не зараховуються ті реферати, які є плагіатом чи передруком текстів із підручників або Інтернету. У процесі підготовки реферату студенти отримують практичні навички самостійної роботи з джерелами та літературою, уміння робити висновки й узагальнення різних точок зору на події та явища, висловлювати свої погляди на існуючі проблеми. При підготовці реферату необхідно виділити декілька етапів:

- вибір теми та пошук необхідної літератури;
- вивчення зібраних матеріалів;
- написання реферату;
- його захист впродовж 5 хвилин.

Після вибору та осмислення теми, яка зацікавила студента, необхідно отримати консультацію у викладача щодо складання попереднього плану і списку тематичної літератури. Ознайомлення з літературою є дуже відповідальним етапом роботи над есе, оскільки сьогодні існує чимала кількість публікацій та різноманітних досліджень, спектр яких коливається від заідеологізованих робіт радянського часу або занадто радикальних, псевдонаукових праць сьогодення до справді виважених робіт. Тому спроба об'єктивно осмислити різні погляди вимагає критичного співставлення джерел інформації, глибокої розумової праці. Після опрацювання літератури, можна складати план, що включає два чи три питання, які розкривають основний зміст теми. Найважливіші вимоги до написання реферату – змістовність, логічна послідовність, органічний зв'язок викладу окремих питань. Після розкриття кожного питання плану обов'язково робляться висновки, лише по завершенні розгляду всієї теми робиться ґрунтовний загальний висновок. Усі теоретичні положення й висновки зроблені в есе, повинні бути аргументовані з посиланнями на джерела.

Технічні вимоги до оформлення реферату:

- титульна сторінка має бути оформлена за зразком;
- обсяг матеріалу 2-5 стор.;
- формат паперу А4 (білого кольору), інформацію фіксувати тільки на одному боці аркушу, поля – (верхнє, нижнє та лівє – 2 см, правє – 1 см), шрифт – Times New Roman, розмір – 14, інтервал – 1,5;
- наприкінці реферату студент повинен зробити самостійні висновки;
- в кінці реферату має бути вказана використана література;
- оформлений реферат студент підписує і проставляє дату виконання.
- реферат слід здати викладачеві або методисту кафедри.

Теми рефератів

1. «Нанкінське десятиліття» в історії Китаю.
2. Особливості фашистського руху в Японії.
3. Націоналізм Кемаля Ататюрка
4. Конфуціанство і побудова соціалізму в Китаї.
5. Проблема вступу Китаю до СОТ
6. Порівняльна характеристика двох періодів американської окупації Японії.

7. Коносукє Мацушита: теорія і практика менеджменту.
8. Ліберально-демократична партія Японії в 1990-ті рр.: спроби подолання кризи.
9. І. Ганді і проблема сепаратизму в Індії
10. "Індійський соціалізм" Д. Неру і І. Ганді: порівняльний аналіз.
11. Турецька криза 1945-1947 рр.
12. Роль армії в політичному житті Туреччини в новітній час.
13. Гуманітарна катастрофа в Сомалі в 1990-ті рр.: причини і наслідки
14. Формування шийтської опозиції в Ірані в 1960-1970-і рр.
15. Викладання історії та культури країн Азії та Африки новітнього часу в загальноосвітніх школах України: стан і перспективи.

Політичні біографії діячів країн Сходу (1914 -1945) (в т.ч. їх образи у шкільних підручниках з історії)

1. Мухаммед Алі Джинна
2. Мотіلال Неру
3. Субхас Чандра Бос
4. Лі Дачжао
5. Чень Дусю
6. Фен Юйсян
7. Чан Кайши
8. Ван Цзінвей
9. Сун Цінлін
10. Мустафа Кемаль Ататюрк
11. Ісмет Іненю (Турція)
12. Реза – шах Пехлеві (Іран)
13. Аманулла – хан (Афганістан)
14. Король Афганістану Надір-шах
15. Фейсал аль – Хашімі (Ірак)
16. Нурі Саїд (Ірак)
17. Абдель Азіз ібн Сауд (Саудівська Аравія)
18. Аун Сан (Бірма)
19. Хаїм Вейцман (Ізраїль)
20. Лі Син Ман (Корея)
21. Кім Гу (Корея)
22. Сухе – Батор (Монголія)
23. Х. Чойболсан (Монголія)
24. Х. аль-Банна (Єгипет)

Лідери незалежних країн Азії і Африки. Друга половина ХХ століття – першої чверті ХХІ ст. (політичні біографії)

Індія.

- 1 Дж. Неру .
2. Індіра Ганді .
3. Раджив Ганді.
4. А. Б. Ваджпаї.
- С. Ганді.

Китай.

5. Мао Цзедун
6. Чжоу Еньлай
7. Чжу Де
8. Лю Шаоці
9. Цзян Цін
10. Ден Сяопін

11. Цзян Цземінь
12. Ху Цзіньтао
13. Сі Цзіньпін

Японія

- Йосіда
Танакі
Р. Хасімото
Імператор Акіхіто
Нарухіто
Наото Кан

Тайвань

13. Цзян Цзіньго

Іран.

14. Рухолла Мусаві Хомейні
15. Алі Хаменеї
16. Мухаммед Реза Пехлеві
17. Махмуд Ахмадінеджад
18. Мохаммад Хатамі

Афганістан.

19. Мухаммад Дауд
20. Бабрак Кармаль
21. Мухаммад Наджибулла
22. Нур Мухаммад Таракі
23. Бурхануддін Раббані
24. Мухаммад Омар Ахун
25. Хамід Карзай

Аль-Каїда.

26. Усама Бен Ладен

Єгипет.

27. Гамаль Абдель Насер
28. Анвар Садат
29. Хосні Мубарак

Пакистан.

33. Зулфікар Алі Бхутто
31. Беназір Бхутто
32. Первез Мушарраф

Ірак.

33. Саддам Хусейн

Сирія.

34. Хафез Асад
35. Башар Асад

Лівія.

36. Муаммар Каддафі

Південна Корея .

41. Ли Син Ман
42. Пак Чжон Хі
43. Ро Де У
44. Кім Де Чжун

Північна Корея.

45. Кім Ір Сен
46. Кім Чен Ір
- Кім Чон Ін

Туреччина.

47. Сулейман Демірель
48. Тургут Озал
49. Бюлент Еджевіт
50. Реджеп Тайїп Ердоган

Індонезія.

51. Ахмед Сукарно
52. Мохаммед Сухарто

В'єтнам.

53. Хо Ши Мін

Камбоджа.

54. Нородом Сіанук

Сингапур

55. Лі Куан Ю

Палестина.

56. Ясир Арафат

Ізраїль.

57. Голда Меїр
58. Менахем Бегін
59. Іцхак Рабин

Малайзія.

61. Мохамад Махатхір

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: ноутбук та мультимедійний проектор для презентацій.

Обладнання: карта, дошка, ілюстрації.

Програмне забезпечення: Програмне забезпечення: Google Chrome, Microsoft Word, Power Point, а також навчальні платформи: Moodle (<https://e-learn.uzhnu.edu.ua/my/>) і Google Meet.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Іржавська А. П., Терещенко Т. В. Історія країн Азії, Африки та Латинської Америки нового часу: навчально-методичний посібник. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2015. 416 с.
2. Козицький А. М. Новітня історія країн Азії та Африки (1918–1999 рр.). Курс лекцій. Львів: Афіша, 2009. 248 с.
3. Рубель В. А. Нова історія Азії та Африки: Постсередньовічний Схід (XVIII – друга половина XIX ст.). К. : Либідь, 2007.
4. Священко З. В. Новітня історія країн Азії і Африки: навч. посіб. для студ. спец. "Історія" ; Уманський держ. педагогічний ун-т ім. Павла Тичини. Умань : Софія, 2009. 136 с.
5. Степанков В. С., Дубінський В. А. Новітня історія країн Азії та Африки: навч.-метод. посібник для студ. іст. ф-ту заоч. форми навчання; Кам'янець-Подільський національний ун-т. Кам'янець-Подільський : [б.в.], 2008. 128 с.
6. Стрілюк О. Б. Практикум з новітньої історії країн Азії та Африки (1918 - 1945 рр.): [навч. посіб.] ; Черніг. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Чернігів : Лозовий В. М. [вид.], 2014. 311 с.
7. Хрестоматія для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів України. Харків, 2000.

9. Ямпольська Л.М. Навчально-методичний комплекс до спеціального курсу «Етноконфесійні конфлікти на Сході (XX – початок XXI ст.)». Для студентів історичного факультету. – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2011. 90 с.
10. Ямпольська Л.М. Плани семінарських занять і методичні рекомендації до курсу "Новітня історія країн Азії та Африки (1918-2007 рр.): для студентів історичного факультету / уклад. Л. М. Ямпольська ; Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г.С.Сковороди. Х., 2007 . Ч. 1 : 1918-1945 рр. [Б. м.] : [б.в.], 2007. 24 с.

Додаткова література

11. Бураков Ю.В. Новітня історія країн Азії та Африки (1945–1992). К., 1993. 101 с.
12. Гон М. Новітня історія країн Азії в повоєнний період. Рівне, 2000. 120 с.
13. Міщанин В. В. Ісак Ю. І., Сліпецький О. С. Базова модель оцінки вивчення історії українсько-китайських взаємин в шкільній освіті, позашкільній і позакласній роботі в контексті методики викладання історії та основ педагогічної майстерності. *Актуальні питання у сучасній науці*. К., 2025. Вип. 11 (41). С. 1760–1770.
14. Сліпецький О. С., Ісак Ю. І., Андрусак Я. Я. Розвиток системи архівних установ в Японії як складової історичного поступу країни. *Актуальні питання у сучасній науці*. К., 2023. Вип. 12 (18). С. 1221–1234. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-12\(18\)-1221-1234](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-12(18)-1221-1234).
15. Туряниця І., Ісак Ю. І., Андрусак Я. Я. Доба Нового часу у періодизаційних схемах історичної науки в Україні: понятійний апарат і методологічні засади. *Věda a perspektivy: Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín: Мультидисциплінарний міжнародний журнал*. Praha, 2023. № 8 (27). С. 332–350. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-8\(27\)-332-350](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-8(27)-332-350).
16. The Cambridge history of Japan : V. 6. The twentieth century / edited by Peter Duus. Cambridge, 2003 // <http://www.twirpx.com>.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua>.
2. ЕІУ – Енциклопедія історії України. Електронна бібліотека. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history>.
3. Енциклопедія Сучасної України. URL: <https://esu.com.ua>.
4. Освіта-UA (освітній портал). URL: <http://osvita-ua.net/>
5. Офіційний сайт ЦРУ США (статистичні дані, історія і карти по усіх країнах і територіях світу). URL: <http://www.cia.gov>.
7. Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
8. Електронний каталог Львівської обласної універсальної наукової бібліотеки .URL: <https://catalog.lounb.org.ua/cgi-bin/koha/opac-main.pl>
9. Електронні версії підручників. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>

Інтернет-представництва інституцій, насамперед міжнародних організацій і об'єднань

1. <http://www.uia.org> – Представництва міжнародних організацій у мережі Інтернет.
2. <http://www.un.org> – Офіційне Інтернет-представництво ООН
3. <http://www.nato.int> – Офіційне Інтернет-представництво НАТО
4. <http://hub.coe.int> – Офіційне Інтернет-представництво Ради Європи
5. <http://www.osce.org> – Офіційне Інтернет-представництво Організації з безпеки і співробітництва в Європі
6. <http://www.aseansec.org> – Офіційне Інтернет-представництво Асоціації країн ПівденноСхідної Азії
7. <http://www.africa-union.org> – Офіційне Інтернет-представництво Африканського Союзу
8. <http://www.mercosur.int> – Офіційне Інтернет-представництво Південного спільного

- ринку (МЕРКОСУР)
9. <http://www.imf> - Офіційне Інтернет-представництво Міжнародного валютного фонду
 10. <https://www.wto.org/> - Офіційне Інтернет-представництво Світової Організації Торгівлі
 11. <http://data.worldbank.org/> - Офіційне Інтернет-представництво Світового Банку
<http://www.opes.org> – Офіційне Інтернет-представництво Організації країн-експортерів нафти
 12. <http://www.oecd.org> – Офіційне Інтернет-представництво Організації з економічного співробітництва та розвитку
 13. <http://ua.china-embassy.gov.cn/rus/xwdt/> - Посольство КНР в Україні (також: [http://ua.china-embassy.gov.cn./](http://ua.china-embassy.gov.cn/))
 14. <https://www.epochtimes.com.ua/> - інформація про сучасний Китай
 15. <https://chytomo.com> – новини про Китай та ін. (вести в пошуку).
 16. <http://www.etno.iatp.org.ua>
 17. <http://www.etno.us.org.ua>
 18. <http://www.mesogaia.il.if.ua/intro.htm>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 202_ / 202_ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __.)
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20 __ р. Завідувач кафедри _____ Ігор ШНІЦЕР
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20 __ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20 __ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20 __ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)